17- SÜT EMME BAHSI
1- Dogum Itibariyle Haram Olan Herseyin Süt I'tibariyle de Haram Olmasi Babi
2- Hürmet-i Radagin Erkegin Menisinden Ileri Gelmesi Babi
Bu Rivayetlerden Çikarilan Hükümler:
3- Süt Kardes Kizinin Haram Kilinmasi Babi
4- Üvey Kiz Ile Baldizin Haram Kilinmasi Babi
Bu Hadisten Çikarilan Hükümler:
5- Bir ve Iki Defa Emme Hakkinda Bir Bab
6- Tahrimin Bes Defa Emmekle Sübüt Bulmasi Babi
7- Büyük Insanin Süt Emmesi Babi
8- Süt Hükmü Ancak Açliktan Dolayi Sabit Olur» Hadisi Babi
9- Esir Kadinla Istibradan Sonra Cima'in Caiz Olusu Kocasi Varsa Nikahinin Esaretle Bozulmasi Babi
10- Çocugun Firas Sahibine Âid Olusu ve Süphelerden Korunma Babi
Bu Hadisten Çikarilan Hükümler:
11- Kaifin Çocugu Ilhak Etmesi ile Amel Babi
12- Zifaftan Sonra Bakire ile Dul Kadinin Yanlarinda Kocalarinin Ne Kadar Kalmasini Hak Ettikleri Babi
Bu Babin Hadislerinden Çikarilan Hükümler:
13- Zevceler Arasinda Adalet ve Sünnet Vechin Her Zevceye Günü Ile Birlikte Bir Gece Tahsis Edilmesi Oldugunu Beyan Babi
Bu Hadisten Çikarilan Hükümler :
14- Kadinin Nevbetini Ortagina Bagislamasinin Cevazi Babi
15- Dindar Kadinla Evlenmenin Müstehab Olusu Babi
16- Bakire Ile Evlenmenin Müstehab Olusu Babi
Bu Rivayetler Yukarikilerden Fazla Olarak Su Hükümleri Ihtiva Ederler :
17- «Dünya Meta'inin En Hayirlisi Salih Kadindir» Hadisi Babi
18- Kadinlar Hakkinda Vasiyyet Babi
Bu Rivayetlerden Çikarilan Hükümler:
19- Eger Havva' Olmasa Idi Hiç Bir Kadin Ebediyyen Kocasina Hiyanet Etmezdi»Hadisi Babi

17- SÜT EMME BAHSI

Radâ': Lügatte mutlak surette meme emmektir. Bu kelime : Ridâ', radâa, ve ridâa sekillerinde de okunmustur. Besinci bir lügat olmak üzere *rad'» okuyanlar da olmustur. Yalniz Esmaî «ridâa» seklinde okunmasini kabul etmemistir. Bu kiraatlarin içinde asil olan «radâ'sdir.
Serîatte radâ: Memede olan bir çocugun vakti mahsusta bir kadindan süt emmesidir. Emmekten murâd : Sütün agiz veya burundan mi'-deye inmesidir. Kulaga veya yaraya akitilan yahud siringa suretiyle verilen sütün hükmü yoktur.

1- Dogum Itibariyle Haram Olan Herseyin Süt I'tibariyle de Haram Olmasi Babi

1- (1444) Bize Yahya b. ¥ahyâ rivayet etti. (Dedi ki) :
Abdullah b. Ebî Bekriden dinledigim, onun da Amra'dan naklettigi, ona da Âise'den haber verdigi su hadîsi okudum :
Resûlüîlah (Salkiilahü Aleyhi ve Se!'em)Âise'nhi yatimda bulunuyormus. Âise, Hafsa'mn evîne girmek için izin

isteyen bîr adamin sesini isitmis, Âise demis ki: Bunun üzerine ben : Yâ Resûlallah! Bu, senin evine girmek Için izin isteyen bîr adam... dedim. Resûlülîah (Salliallahü Aleyhi ve Sellem) Hafsa'mn süt amcasini kasdederek :
«Zannederim filân olacak!» dedi
Müteakiben Âise, kendi süt amcasini kasdederek:
— Yâ Resülâllaîî! Filân sag olsa benim yanima girebilir mi idi? diye sormus. Kesûlüllah (SallallahÜ Aleyhi ve Sellem) :
«Evet, çünkü süî, dogumun horam kilchgi her seyi haram kilar.» buyurmuslar.

2- (...) Bize bu hadîsi Ebû Eüreyb de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Üsâme rivayet etti. H.
Bana Ebû Ma'mer Ismail b. Ibrahim El-Hiizelî dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Aliy b. Hâsim b. El-Berîd rivayet eyledi. Bunlar hep birden, Hisâm b. Urve'den, o da Abdullah b. Ebî Bekr'den, o da Amra'dan, o da Âise'den naklen rivayette bulunmuslardir, Âise söyle demis : Resûlüîlah (SallallahÜ Aleyhi ve Sellem} bana :
«Dogumdan haram olan her sey sütten de haram olur.» buyurdular.

(...) Bu hadîsi bana îshâk b. Mansûr da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdûrrazzâk haber verdi. (Dedi ki) : Bize IbnI Cüreyc haber verdi. (Dedi ki) : Bana Abdullah b. EM Bekr bu isnâdla Hisâm b. Urve hadîsi gibi rivayette buhmdu. '
Bu. hadîsi Buharî «Sehâdât», «Hums» ve «Nikâh» bahislerinde; Nesâî «Nîkâh»da muhtelif râviîerden tahrîc etmislerdir.
Babimiz hadîsi ile ondan sonra gelecek Hz. Âise kissasi süt emmekle hürmet sabit oldugunu isbât etmektedirler. Emziren kadinla emen çocuk arasinda bu hükmün sabit olduguna icmâ-i ümmet vardir. Emziren kadin, emen çocugun annesi olur; birbirleri ile nikâhlanmalan ebe-diyyen haramdir. O çocuk ser'an kendi annesinin hangi uzvuna bakmaga me'zun ise. süt annesinin de ayni uzvuna bakabilir; onunla yalniz basina bir yerde kalabilir; beraberce sefere gidebilirler. Yalniz annelik hukuku her cihetten sabit olmadigi için aralarinda miras, nafaka gibi seyler cereyan etmedigi gibi, çocugun süt annesi lehine sâhidîigi kabul olunur; süt anne nâmina diyet vermesi icâbetmez; süt oglunu öldürmekle anneden kisas sakit olmaz. Bu gibi akam hususunda iki taraf birbirine ecnebi gibidirler.
«Süt dogumun haram kildigi her seyi haram kilar.» ifâdesi hakkinda Hattâbî sunlari söylemistir : «Bu hadîsin lâfzi ânim, mânâsi hâsstir. Söylt: ki : Emen çocuga bizzat süt anne ile zî rahim (yâni yakin) akrabasinin nikâhlari haram kilinmasi hususunda süt, neseb gibidir; fakat çocukla onun yakin akrabasi hakkinda hüküm böyle degildir. Zîra kadin bir çocugu emzirmekle onun annesi olur; artik gerek kadinin kendisi, gerekse yakin akrabasi o çocuga haram olur; ama kadin süt oglunun babasina ve sair yakin akrabasina nikâh edilebilir; yalniz süt oglunun ogul-larina nikâhi haramdir. Binâenaleyh bu hususta süt meselesi bir taraftan umum, bir taraftan husus arzeder.» Bu babda söyle bir kaide vardir : Emenin emzirene nefsi haram; emzirenin emene nesli haramdir.»
«EI-Tevdîh» sahibi bu hadisin ânim oldugunu ve neseb cihetiyle nikâhlari haram olan her sinif insanin süt ciheti ile de haram oldugunu, .bunun hiç bir müstesnasi bulunmadigini söylernisse de bu bâbda neseb ile süt arasinda bâzi farklar vardir. Meselâ :
1- Bir kimse bâzi hallerde süt kardesinin veya süt kiz kardesinin annesi ile evlenebilir. Bu haller üç surette tasavvur olunur ;
a) Neseben kardesinin veya kiz kardesinin süt annesini nikâhla almak caizdir.
b) Süt kardesinin veya süt kiz kardesinin neseben annesini nikâhla almak caizdir.
c) Süt kardesinin süt kiz kardesinin süt annesini almak caizdir. (Yâni beraberce bir kadindan süt emen çocuklarin baska süt anneleri varsa bu çocuklara nikâhlari caizdir.)
Lâkin neseben kardesinin veya kiz kardesinin annesi ile evlenmek bu suretlerin hiç birinde caiz degildir. Çünkü bir kimsenin neseb ciheti ile kardesini veya kiz kardesinin annesi yâ öz annesi yahud üvey anne-sidir Bunlarin Ikisi de o kimseye haramdir.

2- Süt oglunun kiz kardesi ile evlenmek caizdir. Fakat neseben oglunun kiz kardesi o kimsenin ya kendi kizi yahut üvey kizidir. Süt oglunun kiz kardesi böyle degildir.
3- Süt kardesinin kiz kardesini aümak caizdir. Nitekim bâzi hallerde neseben kardesinin kiz kardesi ile evlenmek de tasavvur olunabilir. MeseIâ : Bir adamin ilk. karisindan bir oglu, ikinci karisinin da ilk kocasindan bir kizi olsa, bu oglanla kizin evlenmeleri caizdir. Bu adamin ikinci karisindan dogacak çocuga nisbetle evlenen oglan, neseben kardesinin kiz kardesini almis olur. Hâsili neseb cihetinden haram olmayan bir sey süt cihetinden de haram degildir; fakat bâzan süt cihetinden haram olmayan, neseb itibariyle haram olur.
4- Süt cihetiyle torunun annesini almak caizdir; lâkin neseb itibariyle bu caiz degildir.
5- Süt çocugunun nenesi ile evlenmek caiz; fakat neseben çocugunun nenesini almak haramdir. Zîra neseben çocugunun nenesi o kimsenin ya Öz yahut üvey annesidir.
6- Bir kadin süt kardesinin babasi ile evlenebilir; ancak neseben kardesinin babasi ile evlenmesine imkân yoktur, çünkü kendi babasidir.
7- Süt amcasinin annesi ile evlenmek caiz; öz amcasinin annesi ile evlenmek caiz degildir.
8- Süt dayisinin annesi ile evlenmek caiz; öz dayisinin annesini almak haramdir.
9- Bir kadin süt kizinin kardesi ile evlenebilir; ama neseb cihetinden bu mümkün degildir.
Kadinin kocasi, o kadindan süt emen çocugun süt babasi olur. Bu babda nazar-i i'tibara alinan koca, kadinin sütüne sebep olan kocasidir. Sahabe ve tabiîn devirlerinde bu hususta bir hayli ihtilâf edilmisse de sonralari ittifak hasil olmus; muhalefet edenler pek az kalmistir.
Ashâb-i kiramdan kocanin süt baba olduguna yâni emen çocukla emziren kadinin kocasi arasinda da hürmet-i radâ'm sübûtuna kaail olanlar: Ibni Abbâs ile bir rivayete göre Âise (Radiyallahü anha) Tabiînden : Urvetü'bnû Zübeyr, Tâvûs, Ibni Sihâb, Mücâhid, Ebu's-Sa'sâ', Câbir b. Zeyd, Hasan-i Basrî, Sa'bî, Salim, Kaasim b. Muhammed ve bir rivayette Hisâm b. Urve; mezhep imamlarindan: Ebû Hanîfe, Mâlik, Safiî, Ahrned b. Hanbe1 ile bunlarin mezheplerinde bulunan diger ulema, Sevrî , Evzâî, Leys, Ishâk ve Ebû Sevr hazerâtidir.
Süt emen çocukla emziren kadinin kocasi arasinda hürmeti radâ' sabit olmadigina kaaiî bulunanlar sahâbe-i kiramdan : Ibni Ömer, Câbir b. Abdillâh, Râfi' b. Hadîc, Abdullah b. Zübeyr (Radiyallahû anh) ile Tabiînden : Saîd b. el-Müseyyeb, Ebû Selemet, e'bnu Abdirrahman, Süleyman b. Yesâr ile kardesi Atâ' b. Yesâr, Mek-hül, îbrâhîm Nehaî, Ebû Kilabe ve îyâs b. Muâviye hazerâti; mezhep imamlarindan da Ibrahim b. Uleyye ile Dâvudu Zahirî 'dir. Maamâfih ma'ruf olan ri-vâyete göre bu meselede Dâvudu Zahiri dört mezhebin imamlari ile beraberdir. Su halde yalniz Ibni Uleyye müstesna olmak üzere emziren kadinin kocasi ile emen çocuk arasinda hürmeti ra-dâin sübût bulduguna bütün ulemâ ittifak etmisler demektir. Onlara göre kadinin emzirdigi çocuk, kocasinin da süt çocugu, kocasinin çocuklari onun kardes ve kiz kardesleri oldugu gibi, kocasinin kardes ve kiz kardesleri çocugun süt amca ve süt halalari olur. Süt çocugunun çocuklari da süt babanin torunlari hükmüne girer.
Emziren kadinin kocasi ile emen çocuk arasinda süt ahkâmi sabit olmaz diyenler, nikâhi haram olan kadinlari beyân eden âyet-i kerîmede süt kiz ile süt halanin zikredilmemis olmalari ile istidlal ederler.
Cumhûr-u ulemâ ise bahsimiz hadîsleri ile istidlal etmis; ve muhaliflere : «Bu âyette süt kiz ile süt hala gibi kimselerin nikâh edilebilecegine delâlet eden bir nass yoktur. Zîrâ bir seyin zikredilmesi, hükmün o seyden baska hiç bir yerde sabit olamayacagina delâlet etmez. Bu mesele deliller arasinda muâraza bulunmadigi zaman bile böyledir. Kaldi ki bu bâbda sahîh hadîsler vardir.» diye cevâp vermislerdir.

2- Hürmet-i Radagin Erkegin Menisinden Ileri Gelmesi Babi

3- (1445) Bize Yahya b. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : MâKk'e, Ibni Sihab'dan dinledigim, onun da Urvetü'bnü Züfoeyr'den, naklen rivayet ettigi, ona da Âise'nin haber verdigi su hadîsi okudum : Tesettür âyetleri indirildikten sonra Ebû'i-Kuays'in kardesi Eflâh gelerek Âise'nin yanina girmek için Izin istemis, Eflâh, Âse'nin süt amcass imis. Âise (Radiyallahü anha) demis ki :

«Ben ona izin vermege razi olmadim. Resûlüllah (Saîlallahü Aleyhi ve Sellein) gelince bu yaptigimi kendisine haber verdim de; onun yanima girmesine izin vermemi emir buyurdu.»

4- (...) Bize bu hadîsi Ebû Bekr b. Ebî Seybe de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süfyân b. Uyeyne, Zührî'den, o da Urve'den, o da Âise'deii naklen rivayet eyledi. Âise (Radîyallahü anfia) söyle demis :
«Bana süt amcam Eflâh b. Ebî Kuays geldi...» Râvi hadîsi, Mâlik hadîsi mânâsinda rivayette bulunmus; sunu da ziyâde eylemistir :
«Beni emzirdi ise kadin emzirdi; erkek emzirmedi ya! dedim.
Resûlüllah (Sallailahü Aleyhi ve Sellem) :
— Ellerin topraklansin! yahud : Sag elin topraklansin! buyurdu.

5- (...) Bana Harmeletü'bnû Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibni Vehb rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Yûnus, tbni Sihâb'dan, o da Ur-ve'den naklen haber verdi. Ona da Âise haber vermis ki, tesettür âyetleri indikten sonra Ebûl-Kuays'in kardesi Eflâh gelerek onun yanma girmek için izin istemis. Ebû'l-Kuays, Hz. Âise'nin süt babasi imis. Âise demis ki :
— Ben: Vallahi Resûlüllah (Snîlallahü Aleyhi ve Sellem) sormadikça Ef-lâh'a izin veremem! Zîra beni emziren Ebû'i-Kuays degil, karisidir; dedim. Resûlüllah (Sallailahü Aleyhi ve Sellem) içeri girince ona:
Yâ Resûlâllah! Ebû'I-Kuays'in kardesi Eflâh gelerek yanima girmek için izin istedi. Ben de senden izin almadikça ona izin vermeyi dogru bulmadim; dedim. Bunun üzerme:
— Sen ona izin ver! Buyurdular.»
Urve demis ki: «Bundan dolayidir ki, Âise : Neseben haram gördügünüz seyleri süt cihetinden de haram sayin! derdi.»

6- (...) Bize bu hadîsi Abd b. Humeyd de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdürrezzak haber verdi. (Dedi ki) : Bize Ma'mer' Zührî'den bu Isnâdla rivayette bulundu. Ve yukarikilerin hadîslerinde oldugu gibi: «Ebû'I-Kuays'in kardesi Eflâh gelerek yanima girmek için izin istedi...» dedi.
Bu hadîsde: «Sag elin topraklansin! O senin amcandir.» cümlesi de vardir.
Ebû'I-Kuays, Âise'yî emziren kadinin kocasi idi.

7- (...) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe ile Ebû Küreyb rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize îbni Nümeyr, Hisâm'dan, o da babasindan, o da Âise'den naklen rivayet eyledi. Âise söyle demis;
Süt amcam gelerek yanima girmek için izin istedi. Ben de Resul üllali (Saîlalîahü Aleyhi ve Sellem) den emir almadikça ona izin vermege razi olmadim. Resul ül I ab (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) gelince :
«Süt amcam yanima girmek için izin istedi; ama ben kendisine izin vermekten çekindim; dedim. Bunun üzerine Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem}: «Amcan senin yanina girsin!» buyurdu.
— Beni emzirdi ise kadin emzirdi; erkek emzirmedi ya! dedim. «O senîn amcandir; varsin senin yanma girsin!» buyurdular.

(...) Bana Ebû'r-Rabi'ez-Zehrânî rivayet etti, (Dedi ki) : Bize Ham-mâd yâni IbnI Zeyd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hisârn bu isnâdîa rivayette bulundu ki, Ebû'l-Kuays'm kardesi Âise'nin yanina girmek için izin istemis. Râvi yukariki hadîs gibi rivayet etmistir.

(...) Bize Yahya b. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Muâvi-ye, Hisam'dan bu isnâdla bu hadîsin benzerini rivayet eyledi. Su kadar var ki, o «Ebû'l-Kuays, Âise'nin yanma girmek için izin istedi.» demistir.

8- (...) Bana Hasan b. Aliy el-Hulvânî ile Muhammed b. Râfi' rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Abdürrezzak

haber verdi. (Dedi ki) : Bize Ibni Cüreyc, Atâ'dan naklen haber verdi, (Demis ki) : Bana Urve-tü'bnû Zübeyr haber verdi. Ona da ÂIse haber vermis. (Demis ki) :
Süt amcam Ebû'1-Ca'd yanima girmek için izin istedi. Ben kendisini kabul etmedim. Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) gelince bunu ona haber verdim.
«Ona izin verseydin ya! Sag eti topraklanan! yahut: Elin toprakla-nasi!» buyurdular.
Râvi der ki: «Hisam bana : Bu zât olsa olsa Ebû'î-Kuays'dir; dedi.»

9- (...) Bize Kuteybetü'bnû Saîd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Leys rivayet etti. H.
Bize Muhammed b. Rurah dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Leys, Yezîd b. Ebî Habîb'den, o da îrâk'dan, o da Âise'den naklen haber verdi ki, Âise'nin Eflâh ismi verilen süt amcasi onun yanina girmek için izin istemis de Âise kendisine izin vermemis; müteakiben (bunu) Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'e haber vermis. Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve SeliemJ kendisine :
«Ondan korunma! Çünkü neseben haram olan, süt cihetîle de haramdir.» buyurmuslar.

10- (...) Bize Ubeydullah b. Muâz el-Anbarî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be, Hakem'den, o da Irak b. Mâlik'den, o da Urve'den, o da Âise'den naklen rivayet eyledi. Âise söyle demis :
Eflâh b. Kuays benim yanima girmek için izin istedi. Ben ona izin vermekten çekindim. Müteakiben :
— Ben senin amcanim; seni kardesimin karisi emzirdi, diye haber gönderdi. Ben yine kendisine izin vermekten çekindim. Derken Resûlüllah (SaUoIlahü Aleyhi ve Sellem) geldi. Bunu ona anlattim da:
«O senin yanina girsin! Zîra amcandir.» buyurdular.
Bu hadîsi Buhâri «Tefsir», «Nikâh», «Edeb» ve «Sehâdât» bahislerinde, Ebû Dâvud «Nikâh»da; Tirmizî «Radâ»da; Nesâî ile Ibni Mâce de «Nikâh» bahsinde muhtelif râviler-den tahric etmislerdir.
Eflâh (Radiyallahu crnh) \n ismi ulemâ arasinda ihtilaflidir. Bazilari Ibni Ebi 'LKuays oldugunu söylemis; bir takimlari Ebû'I-Kuays oldugunu iddia etmislerdir. Ebû'l-Kuays'm kardesi oldugunu oldugu da söylenmistir. Ibni Abdiîberr'e göre bu babda esah olan kavi Imam Mâ1ik'in sözüdür ki, o da Ebû'l-Kuays'in kardesi olmasidir. Bu zâtin Es'arîîer'den oldugu söylenir.
Ebû'1- Kuaysin ismi de ihtilaflidir. Bâzilarina Ca'd 'dir. Eflâh 'm Ebû'l-Cuayd künyesini tasidigini söyleyenler oldugu gibi «Ebû'1- Kuays'in adi Vâi1 b. Eflâh 'dir.» diyenler de vardir.
Nevevi diyor ki: «Ulema Hz. Aise'nin mezkûr amcasi hakkinda ihtilâf etmislerdir. Ebû'l-Hasen el.Kaabîsi Âise (Radiyallahü anha) mn iki tane süt amcasi bulundugunu, birisi babasi Ebû Bekr 'in süt kardesi Ebû'l-Kuays oldugunu, bu zatin Âise1-nin süt babasi idigini, kardesi Eflâh ise süt amcasi oldugunu söylemistir. Bâzilari yalniz bir süt amcasi oldugunu sö'ylemislerse de bu iddia yanlistir. Zîra birinci hadîsde zikri geçen amcasi ölmüs; ikinci hadîsteki ise sagdir. Dogrusu Ra adi 'nin sözüdür. Ka adi her iki kavli zikrettikten sonra : Kaabisi'nin sözü daha sayan-i kabuldür, çünkü amcas. bir olsa hükmünü ilk defada anlar; bir daha ondan örtünmezdi, diyor.»
Hz. Âise 'nin birinci hadîsinden murâd : Bundan önceki babda geçen hadîsidir. Burada söyle bir suâl hatira gelebilir :
Hz. Âise 'nin iki tane süt amcasi olunca niçin evvelâ ölenin hükmünü sormus; sag olsa onun yanma çikabilecegi kendisine bildirildigi halde sonradan yine ikinci amcasinin yanma çikmamistir? Her ikisi için bir suâl yetmez mi idi?
Cevâp : Ihtimâl amcalarinin biri bir cihetten, meselâ baba bir, digeri anne-baba bir amcasi oldugundan hükmün yakin olan amcasina mahsus oldugunu zannetmis de Ötekinin hükmünü ayrica sormustur. Kurtubî : «Olabilir, ilk vak'ayi unutmus da ikinci defa tekrar sormus yâhud hükmün degistigini tahmin etmistir.» diyor.
«Ellerin yahud sag elin topraklansin» cümlesinde râvinin sekk ettigi görülüyor. Bu cümle Araplarin her zaman dillerine gelen, hakikatini kasdetmedikleri sözlerdendir.

Bu Rivayetlerden Çikarilan Hükümler:

1- Süt amca hakkinda mahremiyet sabittir.
2- Kadin mahremi olmayan erkegin yanma girmesine izin veremez. Ondan örtünmesi lâzimdir. Kadinlarin erkeklere görünmeleri tesettür âyeti nâzü olmazdan önce caizdi.
3- Mahrem olan bir kadinin yanma girerken dahi izni istemek mesru'dur. Zîra mahremin de bakamayacagi bir halde bulunmasi mümkündür.
4- Haram mi, mubah mi oldugunda tereddüt edilen bir seyin hangi tarafi tercih edildigi anlasilmadikça yapilmamasi gerekir,
5- Radâan mahremi olan bir kadinla bir arada kalmak caizdir. Ancak süt cihetinden mahremiyeti nikâhinin haram olmasiyîe, bakmanin, bir arada bulunmanin, beraberce sefer etmenin cevazina münhasirdir. Sair hususatta birbirlerine ecnebi gibidirler.

3- Süt Kardes Kizinin Haram Kilinmasi Babi

11- (1446) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe Ue Züheyr b. Harb ve Muhammed b. Alâ' rivayet ettiler. Lâfiz Ebû Bekr'indir. (Dediler ki) : Bize Ebû Muâviye, A'mes'den, o da Sa'd b. Ubeyde'den, o da Ebû Ab-dirrahmân'dan, o da Alî'den naklen rivayetle bulundu. Alî (Radiyallahu anh) söyle demis:
— Yâ Resulâllah! Neden bizi birakip da daima Kureys'i ihtiyar ediyorsun? dedim.
— «Sizde bir sey var mi ya?» buyurdu.
— Evet, Hamza'nm kizi (var) dedim.
Bunun üzerine Resulüllah (Sallallahü A îeyhi ve Sellem):
— «O bana helâl olamaz; çünkü o benim süt kardesimin kizidir,» buyurdular.

(...) Bize Osman b. Ebî Seybe île Ishâk b. Ibrâhîm, Cerîr'den rivayet ettiler. H.
Bize îbni Nümeyr de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam rivayet etti. H.
Bize Muhammed b. Ebî Bekr el-Mukaddemî dahî rivayet eyledi. (Dedi k)i : Bize Abdurrahmân b. Mehdî, Süfyân'dan rivayet etti. Bu râvile--in hepsi A'mes'den bu isnadla bu hadîsin mislini rivayet etmislerdir.

12- (1447) Bize Heddâb b. Hâlîd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hem-mâm rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Katâde, Câbir b. Zeyd'den, o da Ibni Abbâs'dan naklen rivayet etti ki, Peygamber (Sallalîahü Aleyhi ve Sellem) 'e Hamza'nin kizmi almak istemisler. Bunun üzerine :
«O bana helâl olmaz; çünkü süt kardesimin kizidir. Rahim i'tibari ile haram olan, süt cihetîle de haram olur.» buyurmuslar.

13- (...) Bizt bu hadîsi Züheyr b. Harb da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yahya yâni el-Kattân rivayet etti. H.
Bize Muhammed b. Yahya b. Mihrân el-Kutâî de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Bisr b. Ömer rivayet etti. Bunlar hep Su'be'den rivayet etmislerdir. H.
Bize bu hadîsi Ebû Bekr b. Ebî Seybe dahî rivayet elti. (Dedi ki) : Bize Aliyyü'bnû Miishir, Saîd b. Ebî Arûbe'den rivayet etti. Bunlarin ikisi de Katâde'den tamamen Hemmam'in isnadi ile rivayette bulunmuslardir. Yalniz Su'be'nin hadîsi «Süt kardesimin kizidir.» cümlesinde biter. Saîdin hadîsinde:
«Neseben haram olan süt cihetîle ele haram olur.» ifâdesi de vardir.

14- (1448) Bize Hârûii b. Saîd El-Eylî ile Ahmed b. îsâ rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Ibni Vehb rivayet etti, (Dedi ki) : Bize Mah-ramatü'bnû Bükeyr, babasindan naklen haber verdi. (Demis ki) : Ben Abdullah b. Müslim'i sunu söylerken isittim : Ben Muhammed b. Müs-Jim'i söyle derken isittim : Ben Humeyd b. Abdirrahman'i

söyle derken isittim: Ben Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in zevcesi Ümmü Seleme'yi sunu söylerken isittim
Resûlüllah (Sallalkihü Aleyhi ve Sellem)' :
— Hamza'mn kizini birakip da nereye gidiyorsun yâ Resûlâllah?
— Hamzatü'bnû Abdilmuttalib'in kizini istemez misini? dediler. Resûlüllah (Saliaîlahü Aleyhi ve Sellem) : «Hamza benîm süt kardesimdir.» buyurdular.
Hz. A1î rivayetinde geçen kelimesinin ash dir.
Bu kelime : Seçmek, begenmek ve bu hususta mübalaga göstermek mânâsinda kullanilir. Kaadî Iyâz , bâzilarinin mezkûr kelimeyi seklinde rivayet ettigini söylemistir. Bu takdirde mânâsi «meyi ediyorsun» demek olur.
Resûlüllah (Sallallahü Aleyh: ve Sellem)'in :
«Sizde bir sey var mi ya?» diye sormasi : «Sizde bana yarasacak kadin var mi?» manasinadir.
Ibni Abbâs(Radiyallahuanh) rivayetini Buhârî «Sehâdât» ve «Nikâh» bahislerinde; Nesâî ile Ibni Mâce «Nikâh»da muhtelif râvilerden tahrîc etmislerdir. Hamzatü'bnû Abdil-muttalib, Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Selîem) Efendimizin amcasi ve süt kardesidir. Ikisini de Ebû Leheb'in âzâdli cariyesi Süveybe emzirmistir. Resûlüllah (Saüallahü Aleyhi ve Sellem)'den iki yas büyük idi. Hicretin üçüncü yilinda Uhud gazasinda sehîd edilmistir.
Imam Müslim'in : «Bisr b. Ömer rivayetinde : Câbir b. Zeyd'den dinledim; ibaresi vardir.» seklindeki beyâni, râvilerden Kat âde müdellis oldugu içindir. Katâde bundan önceki rivayette : «Câbir b. Zeyd 'den» diyerek «an'ane» yapmisti. Halbuki müdellisin hadîsi dinledigi sabit olmadikça an'anesi makbul degildir. Iste Müslim, Katâde 'nin hadîsi bizzat Câbir'den dinledigini göstermek sureti ile senedinin sahîh ve sabit olduguna isaret etmistir.
Babimiz rivayetleri süt kardes kizi ile evlenmenin haram olduguna delildirler.

4- Üvey Kiz Ile Baldizin Haram Kilinmasi Babi

15- (1449) Bize Ebû Küreyb Muhammed b. el-Ala' rivayet etti. (Dedi k!.) : Bize Ebû Üsâme rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hisâm haber verdi. (Dedi ki) : Bana, babam, Zeyneb binti Ümmi Seleme'den, o da Ümmü Habîbe binti Ebî Süfyân'dan naklen haber verdi. Ümraii Habîbe sunu söylemis :
Resûlüllah (Sallallahü Aleyhive Sellemi yanima girdi de kendisine:
— Kiz kardesimi, Ebû Süfyân'm kizini ister misin? dedim.
— Ne yapacagim? diye sordu.
— Nikâh edersin, dedim. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
— Sen bunu diler misin? dedi.
— Ben senin bir tanen degilim. Su halde bana hayirda kiz kardesimin ortak olmasini dilerim; dedim. Resulü Ekrem (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
— O bana helal olmaz! buyurdu.
— Ama ben senin Diirre binti Ebî Seleme'yi istemekte oldugunu haber aldim; dedim.
— Um mü Seleme'nin kizini mi? diye sordu.
— Evet, dedim.
— O benim terbiyem altinda bulunan üvey kizim bile olmasa bana yine helâl degildir; çünkü o benim süt kardesimin kizidir. Onun babasi ite benî Süveybe emzIrmisn'r. Artik bana kizlarinizi ve kiz kardeslerinizi arzetmeyin! buyurdular.

(...) Bana bu hadîsi Süveyd b. Saîd de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yahya b. Zekeriyyâ b. Ebî Zaide rivayet etti. H.

Bize Amrirn-Nâkid dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Esved b. Âmir rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Züheyr haber verdi. Bu râvilerin ikisi de Hisâm b. Urve'den tamamen bu isnâdla rivayette bulunmuslardir.

16- (...) Bize Muhammed b, Eumh b. Muhacir rivayet etti. (Dedi ki : Bize Leys, Yezid b. Ebî Habîb'den naklen haber verdi ki, Muhammed b. SIhâb, kendisine Urve'nin, ona da Ebû Seîeme'nin kizi Zeyneb'in, ona da Peygamber (SallallahÜ Aleyhi ve Sellem)'in zevcesi Ümmü Habîbe'-KIn anlatmis oldugunu bildirerek mekttib yazmis. Ümmü Habîbe Resûlül-\ah(SaHüHahU Aleyhi ve Sel'em)fe :
— Yâ Besûlâüah! Kiz kardesim Azze'yi al! demis. Resûlüilah (Sallalhhü Aleyhi ve Sellem) :
— Sen bunu diler misin? diye sormus. Ümmü Habibe :
— Evet yâ Resûîâllah, ben senin bir tanen degilim, onun için bana hayirda kiz kardesimin ortak olmasini dilerim, demis. Bunun üzerine Eesûîüîlah (SallallahÜ Aleyhi ve Sellem):
— O bana hela! olmaz; buyurmus. Ümmü H&hîhe(Radiyaliahü anha) demis ki:
— Ben, yâ Resûîâllah! Ama biz (aramizda) senin Dürre binti Ebî Seleme'yi almak istedigini konusuyoruz; dedim.
— Ebû Seîeme'nin ktzini mi? diye sordu.
— Evet, dedim. Resûlüllah (SallallahÜ Aleyhi ve Sellem):
— O benim terbiyem altrnda bulunan üvey lazim bile olmasa bana yine helâl olmaz; çünkü benim süt kardesimin kizidir. Ebû Seleme ile beni Süveybe emzirmistir. Artik bana kizlarinizi ve kiz kardeslerinizi arzetme-yin! buyurdular.

(...) Bana bu hadîsi Abdülnielik b. Suayb b. Leys de rivayet etti. (Dedi ki) : Bana babam, dedemden rivayet etti. (Demis ki) : Bana TJkayl b. Hâlid rivayet eyledi. H.
Bize Abd b. Humeyd de rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Ya'kub b. Ib-râhîm ez-Zührî haber verdi. (Dedi ki) : Bize Muhammed b. AbdIllâh b. Müslim rivayet eyledi. Bu râvilerin ikisi de Zührî'den, Ibni Ebî Habîb'in isnadi ile onun hadisi gibi rivayette bulunmuslar; fakat Yezîd b, Ebî Habib'den maada hiç biri hadîsinde Azze'yi adlandirmamistir.
Bu hadîsi Buhârî «Nikâh» ve «Nafakaat» bahislerinde; Nesâî ile Ibni Mâce de «Nikâh»da muhtelif râvilerden tahric etmislerdir.
ResûlüIIah (Sallallahü Aleyhi ve Sellemj'in :
«Sen bunu diler misin?» diye sormasi teaccübündendir. Çünkü kadinlar tabîatleri iktizasi kiskanç olurlar.
«Bana hayirda kiz kardesimin ortak olmasini dilerim» cümlesinden murâd : Seninle sohbet ve senden dünya ve âhiret hayirlari babinda istifâde hususunda bana kiz kardesimin ortak olmasini dilerim, demektir.
Hz. Ümmü Habîbe 'nin bu sözüne karsi Resulü Ekrem
«O bana helâl olmaz.» mukaabelesinde bulunmustur. Zira iki kiz kardesi bir nikâh altinda toplamak dînen haramdir. Herhalde Ümmü Habîbe (Radiyallahü anha) o zaman henüz bu hükmü duymamis; yahut bu isi ResûlüIIah (Sallalîahü Aleyhi ve Seîlem) Efendimize mahsus olmak üzere caiz zannetmistir.
Rabîbe: Üvey kiz; kadinin baska kocasindan olan kizi demektir. «Terbiyem altinda bulunan» ta'bîri bir kayd-i ihtirazi" degil, kayd-i va kûîdir; yoksa babaliginin terbiyesi altinda bulunsun, bulunmasin üvey kiz mutlak surette babaligina haramdir. Bu husûsda yalniz Davûd-u Zahiri muhaliftir. Ona göre bir kimsenin üvey kizi yaninda bulunursa onunla evlenmesi haram, yaninda degilse caizdir.
«O benim terbiyem altinda bulunan üvey kiztm bile olmasa bana yine helâl degildir...» ifâdesinin mânâsi; O bana iki sebeple haramdir; bunlardan biri üvey kizim olmasi, digeri süt kardesimin kizi bulunmasidir. Binâenaleyh bu sebeplerden biri bulunmasa, digeri ile bana yine haram olur; demektir. Zira hüküm muhtelif sebeplerle sabit olur.
Görülüyor ki ümmehat-i mü'minînden Hz. Ümmü Habîbe binti Ebî Süfyân kiz kardesi Azze 'yi Peygamber (SallaHahü Aleyhi ve Seîlem) Efendimize nikahlamak istemistir. Iki kiz kardesin bir nikâh altinda

toplanamayacagi kendisine bildirilince : «Ama ben senin Dür1 re binti Ebî Seleme 'yi istemekte oldugunu haber aldim.» diye mukaabeie etmistir. Hz. Ümmü Habîbe bu sözü ile : «iki kiz kardesin bir nikâh altinda toplanmasi caiz degil de anne ile kizinin bir araya gelmesi nasil helâl oluyor?» demek istemistir.
Filhakika söylentiye göre Peygamber (Sallalîahü Aleyhi ve Stllem) 'in kendisiyle evlenmek istedigi Dürre binti Ebî Seleme, ümmehât-i mü'mininden Hz. Ümmü Selem e(RadiyaIlahii anhaynm kizi idi. Bu itibarla ResûlüIIah (SaUallahü Aleyhi ve Sellem)'m üvey kizi oluyordu. Diger taraftan Dürre 'nin babasi Ebû Seleme, Peygamber (SaUallahü AleyhiveSellem)yin süt kardesi idi. Her ikisini Ebû Leheb'in âzâdh cariyesi Süveybe emzirmisti. ResûlüIIah (Sallalîahü Aleyhi ve SeIlem) Efendimizin Hz. Halîmetü's-Sa'diyye 'den süt emmesi bundan sonradir.
Yâni Ümmü Seleme (Radiyallahü <mAö)vaktiyle Hz. Ebû Seleme 'nin karisi olup sonra Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) ile evlenmisti. Ancak kizi ile evlenmek istedigi söylentisinin asli yoktu. Resulü Ekrem (SaUallahü Aleyhi ve Seliem) Hz. Ümmü Seleme 'nin kizi ile iki sebepten evlenemiyecegini beyândan sonra :
«Artik bana kizlarinizi ve kiz kardeslerinizi arzeJmeyin!» cümlesiyle
Hz. Ümmü Habîbe 'nin kiz kardesi ile Ümmü Seleme (Radiyallahü anhn) 'nin kizma isaret buyurmustur.

Bu Hadisten Çikarilan Hükümler:

1- Iki kiz kardesi bir nikâh altina almak caiz degildir. Bu hususta ulemâ müttefik olduklari gibi, iki kiz kardesi milk-i yemin (yâni satin almak) sureti ile bir araya getirmek de haramdir. Bu babta yalniz Zahirîler muhalefet etmislerdir. Bunlar : Hz. Osman'm : «Onlari bir âyet haram; bir baska âyet de helâl kilmistir.» sözü ile istidlal etmislerdir. Kiz kardesleri helâl kilan âyet:
«Bunlardan maada kadinlar size helâl kilinmistir» kavl-i kerîmidir. Ta-havi (238-321) Hz. Ali ile Ibni Abbâs (Radiyallahü anh)'nm da buna kaaü olduklarini rivayet etmistir. Yine Hz. A1i ile Ömer, Ibni Mes'ud, Ibni Abbâs, Ammâr b. Yâsir, Ibni Ömer, Âise ve Ibni Zübeyr (Radiyallahü arth) 'den iki kiz kardesin bir araya cem edilemiyecegi rivayet olunmustur.
2- Bir kimsenin üvey kizi ile evlenmesi caiz degildir.
3- Emen ile emziren arasinda hürmet-i radâ' sabit olur. Bu bab-dakI tafsilât az yukarida görülmüstü.

5- Bir ve Iki Defa Emme Hakkinda Bir Bab

17- (1450) Bana Züheyr b. Harb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize îs-mâîl b. Ibrahim rivayet etti. H.
Bize Muhammed b. Abdiltâh b. Nümeyr de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ismâîl rivayet etti. H.
Bize Süveyd b. Saîd dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Mu'temir b. Süleyman rivayet etti. Her iki râvi Eyyûb'dan, o da Ibni Ebî Müleyke'den, o da Abdullah b, Zübeyr'den, o da Âise'den naklen rivayette bulunmuslardir. Âise söyle demis: Besûlüllah {Sallallahü Aleyhi ve Sellem) :
«Bir ve iki defa emmek hürmet isbât etmez.» buyurdular.
Süveyd ile Züheyr: «Süphesiz ki Peygamber (Salîallahü Aleyhi ve Sellem) buyurdu» tâbirini kullandilar.

18- (1451) Bize Yahya b. Yahya ile Amru'n-Nâkid ve îshâk b. Ib-râhîm hep birden Mu'temir'den rivayet ettiler. Lâfiz Yahya'nindir. (Dediler ki) : Bize Mu'temir b. Süleyman, Eyyûb'dan naklen haber verdi. O da Ebû'l-Halîl'den, o da Abdullah b. Hâris'den, o da Ümmü'l-Fadl'dan naklen rivayette bulunmus. Ümmü'1-Fadl sunu söylemis :
Bir bedevi Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) benim evimde iken, onun yanina girdi de : Yâ Nebiyyallâh! Benim bir karim vardi; üzerine bir daha evlendim. Derken birinci karim yeni zevcemi bir veya iki defa emzirmis oldugunu söyledi; dedi. Bunun üzerine Nebiyyullah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) :
«Bir ve iki defa emzirmek hürmet isbât eimez.» buyurdular. Amr kendi rivayetinde : «Abdullah b. Haris b.

Nevfel'den naklen» dedi.

19- (...) Bana Ebû Gassân el-Mismaî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Muâz rivayet etti. H.
Bize Îbnü'l-Müsennâ ile îbnü Bessâr da rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Muâz fo. Hisâm rivayet etti. (Dedi ki) : Bana babam, Katâde'den, o da Ebû'I-Halîl Salih b. Ebî Meryem'den, o da Abdullah b. Hâris'den, o da Ümmü'l-Fadî'dan naklen rivayet eyledi ki, Benî Âmir b. Sa'saa'dan bir zât:
— Yâ NebIyyâllah, bir defa emmek hürmet isbât eder mi? diye sormus, Resûlüllah (SailaUahü Aleyhi ve Sellem):
— «Hayir!» cevâbini vermis.

20- (...) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Muhammed b. BIsr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Saîd b. Ebî Arûbe, Katâde'den, o da Ebû'I-Halü'den, o da Abdullah b. Hâris'den naklen rivayet etti ki, Ümmü'1-Fadl Nebiyyullah (SailaUahü Aleyhi ve Sellem)'in :
— «Bir veya iki rad'a yahud bir veya iki massa hürmet isbât etmez.» buyurdugunu rivayet etmis.

21- (...) Bize bu hadîsi yine Ebû Bekr b. Ebî Seybe ile Ishâk b. Ibrahim hep birden Abdetü'bnû Süleyman'dan, o da Ibni Ebî Arûbe'den bu isnâdla rivayette bulundular, tshâk, Ibni Bisr rivayeti gibi : «Iki rad'a yâhud iki massa» dedi. îbnü Ebî Seybe ise : «Iki rad'a ve Iki massa» seklinde söyledi.

22- (...) Bize Ibni Ebî Ömer rivayet etti. (Dedi ki) ; Bize Bisr b. Seriy rivayet etti. (Dedi ki) ; Bize Hammâd b. Seleme, Katâde'den, o da Ebû'î-Halîl'den, o da Abdullah b. Haris b. Nevfel'den, o da Ümmü'l-Fadl'dan, o da Peygamber (Sallailahü Aleyhi ve Sellem) 'den naklen rivayette bulundu. Resûlüllah {Sallailahü Aleyhi ve Sellem):
«BIr ve ikI imlâca hürmet isbât eîmez» buyurmuslar.

23- (...) Bana Ahmed b. Saîd ed-Dârimî rivayet etti, (Dedi ki) : Bize Habbâri rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hemmâm rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Katâde, Ebû'l-HaüFden, o da Abdullah b. Hâris'deo, o da Üm-mü'l-FadlJdan naklen rivayet etti. Bir adam Peygamber (Sallailahü Aleyhi ve Sellem). Bir defa emmek hürmet isbât eder mi? diye sormus da Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) :
«Hayir!» cevâbini vermis.
Massa, imlâce ve rad'a : Emmek mânâsina gelen müteradif kelimelerdir Bâzilari massa Ile imlâce arasinda fark görmüs: «massa» emmek; «imlâce» ise emzirmek mânâsina gelir.» demislerdir.
Bu babin bütün rivayetleri çocugun-bir veya iki defa emmesiyle radâ' hükmünün sabit olmayacagina delâlet ediyor. Maamâfih mesele ulemâ arasinda ihtilaflidir. Hz. Âise (Radiyailahü anha) ile Safiî1er'e göre bes defa emmeden süt hükmü sübût bulmaz. Delilleri bu bâbtan sonra gelecek Hz. Âise hadîsidir. Cumhûr-u ulemâya göre bir defa emmekle hükmü sabit olur. Bu kavli Ibni'l-Münzir, Hz. Alî, Ibni Mes'ud, Ibni Ömer, Ibni Abbâs (Radiyallahu anh) ile Atâ , Tâvûs, Saîd b. el.Müseyyeb. Hasan-i Basri, Mekhûl, Zührî, Katâde, Hakem, Hammâd, Imam Mâlik. Evzâî, Sevrî ve Ebû Hanîfe hazerâtmdan rivayet etmistir.
Ebû Sevr, Ebû Ubeyd, Ibni'l-Münzir ve Dâvûd-u Zahirî: «Süt hükmü üç defa emmekle sabit olur; bundan azi hiç bir hüküm ifâde etmez.» demislerdir.
Nevevî'nin beyanina göre Imam Mâlik:
«Sizi emziren anneleriniz de (size haramdir) âyet-i kerîmesiyle istidlal etmistir. Mezkûr âyette sayi zikredilmemistir.
Dâvûd-u Zahirî babimiz hadîsinin mefhumu muhalifi iîe istidlal etmis; bu hadîsin âyet-i kerîme'yi beyân ettigini söylemistir.
Bu bâbda Mâlikîler'le Safiîler arasinda bir hayli i'tiraz ve cevaplar cereyan etmistir.

Kaadî Iyâz bâzilarinin sâzz olarak «on defadan az emmekle radâ' hükmü sabit olmaz» dediklerini söylemisse de bu kavi bâtil ve merduddur.
Hanefîler'e göre müddeti içinde emzirilmek sarti ile sütün azi da çogu da hürmet isbat eder. Delilleri Imam. Mâ1ik'in istidlal ettigi âyet-i kerîmesiyle :
«Neseben haram olan her sey radâan da haramdir.» hadîs-i serifidir. Mezkûr âyet ve hadiste sütün mikdâri hakkinda tafsilât verilmemistir. Binaenaleyh bu bâbta onun azi çogu müsavidir.
Imam Ahmed 'den biri Hanefiler !in, digeri Safiiler'in gibi olmak üzere iki kavi rivayet olunmustur.
Süt meselesi cidden dikkat edilmesi lâzim gelen bir meseledir. Kadinlarin zaruret yokken rastgeîe bir çocugu emzirmemeleri îcâbeder. Emzirdikleri vakit dahî bunu iyice bellemeli, ihtiyaten yazmali ve komsulara ilân etmelidirler. Aksi takdirde mesele unutulur; ve günün birinde iki süt kardesin evlenmesi hatâsina düsülebilir.

6- Tahrimin Bes Defa Emmekle Sübüt Bulmasi Babi

24- (1452) Bize Yahya b. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Mâlik'e, Abdullah b. Ebî Bekr'den dinledigim, onun da Arara'dan, onun da Âise'-den naklen rivayet ettigi su hadîsi okudum :
Âise: (Bilinen on defa emzirme hürmet isbât edef.) âyeti, indirilen Kur'ân mey ânin da idi; sonra bu adet bes ma'lum emme ile neshedildi; hattâ Resûlüllah (SallaUahü Aleyhi ve Sellem) bu on sayisi Kur'ân meyâmn-da okunurken vefat etti; demis.

25- (...) Bize Abdullah b. Meslemete'l-Ka'nebî rivayet etti. (Dedi ki) ; Bize Süleyman b. Bilâl, Yahya yâni Ibni Saîd'den, o da Amra'dan naklen rivayet etti. Amra Hz. Âise'yi, haram kilan sütü anlatirken dinlemis. (Demis ki) : Âise sunu söyledi:
«Ma'lûm on defa emme.» âyeti Kur'ân'da nazil olmustur. Sonra «Bes ma'lûm emme.» âyeti de nazil oldu.

(...) Bize bu hadîsi Muhammed b. El-Müsennâ da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdülvehhâb rivayet etti. (Dedi ki) : Ben Yahya b. Saîd'den dinledim. (Dedi ki) : Bana Amra : Bu hadîsin mislini söylerken Aise'den dinledim, diye haber verdi.
Hz. Âise'nin bu rivayetlerinden anlasilan mânâ sudur : Süt hakkinda indirilen ilk âyette süt hükmünün on defa emmekle sabit olacagi bildirilmistir. Sonra bu âyet süt hükmünün bes defa emmekle sübut bulacagini bildiren âyetle neshedilmistir. Bilâhare (bes defa âyetinin tilâveti de neshedilmis, fakat hükmü kalmistir. Ancak son nesih o kadar gecikmis ki. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seîlem) 'in vefatinda sahabeden bazilari bunu duymadiklari için âyeti hâlâ Kuran diye okurlarmis. Tilâvetin neshedildigini duyunca artik onu okumaz olmuslar.
Iste Sâfii1er bu hadisle istidlal ederek : «radâ» hükmü çocugu ayri ayri zamanlarda doyuncaya kadar bes defa emzirmekle sabit olur.» demislerdir. Yâni onlara göre bes defa emmenin radâ' hükmünü isbât ettigini bildiren âyetin tilâveti neshedilmisse de hükmü bâkîdjr. Bu mesele :
«Ihtiyar erkekle ihtiyar kadin zInâ ederlerse onlari hemen recmedin!» âyetine benzer. Mezkûr âyetin dahî tilâveti neshedilmis; fakat hükmü bakidir. Hattâ Hz, Âise (Radiyallahü anhd) 'nin :
«Bu hüküm benim yatagimin altinda bulunan bir sahîfede vazih idi. Resûlüllah (SaÜaUaliü Aleyhi ve Sellem) dünyadan gidince biz onu techiz-u yekfîm ile mesgul olurken tavuklar girerek bu sahîfeyi yemisler.» dedigi rivayet olunur.
Hanefîler'den Kemâl b. Hümam (788-861). «Fethû'l-Kadîr- adli eserinde Safiî1er'in bu istidlaline cevap vermis; âyetin yalniz tilâveti degil, hükmü de nesh edildigini bildirmistir.

7- Büyük Insanin Süt Emmesi Babi

26- (1453) Bize Amru'n-Nâkid üe îbni Ebî Ömer rivayet ettiler. IDediler ki: Bize Süfyân b. Uyeyne, Abdurrahman b. Kaasim'den, o da babasindan, o da Âîse'den naklen rivayet etti. Âise (Radiyallahü anka) söyle demis :
— Sehle binti Süheyl Peygamber (Sallallahü-Aleyhi ve Sellem)'e gelerek : Yâ Resûiâliab! Ben Ebû Huzeyfe'nin âzâdîisi Sâlim'in yanima girmesinden Ebû Huzeyfe'nin yüzünde hosnudsuzluk görüyorum; dedi.
Resûlüüah (Saüallahü Aleyhi ve Sellem):
— «Onu emzIr!» buyurdu. Sehle
— Koskoca adam oldugu halde onu nasil emziririm? dedi. Bunun üzerine KesûîülSah (Saüallahü Aleyhi ve Sellem) gülümsedi ve:
— «Onun koskoca odam oldugunu biliyorum.» cevâbini verdi.
Amr kendi hadîsinde: «Salim Bedir gazasinda bulunmustu.» cümlesini ziyâde etti. îböi Ebî Ömer'in rivayetinde ise : «Bunun üzerine Ke-sûlüllah (Sallallahii Aleyhi ve Sellem) güldü» ibaresi vardir.

27- (...) Bize îshâk b. Ibrahim El-Hanzalî ile Mubammed b. Ebî Ömer hep birden Sekafî'den rivayet ettiler. Ibni Ebî Ömer dedi ki: Bize Abdülvehhâb Es-Sekafî, Eyyûb'dan, o da Ibni Ebî Müleyke'den, o da Kaa-sim'den, o da Âise'den naklen rivayet etti ki, Ebû Huzeyfe'nin âzâdlisi Salim, evlerinde Ebû Huzeyfe ile ailesinin yaninda bulunuyormus. Derken Sehle bin ti Süheyl, Peygamber (SalUülahü Aleyhi ve Sellem)'e gelerek:
— Salim artik erkeklik çagma geldi; ve erkeklerin akil ettikleri seylere akil erdirmeye basladi ama hâlâ yanimiza giriyor. Zannediyorum ki, bundan mutlaka Ebû Huzeyfe'nin hatirina bir sey geliyor; demis.
Bunun üzerine Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Seîlem) ona: «351 im'i emzir; ona haram o! da Ebû Huzeyfe'nin hatirina gelen sey gitsin!» buyurmus.
(Sehîe bunu yapmis; ve) dönerek:
— Ben onu emzirdim; Ebû Huzeyfe'nin hatirina gelen sey de gitti; demis.

28- (...) Bize îshâk b. Ibrahim ile Muhammed b. Râfi' rivayet ettiler. Lâfsa Ibni Râfi'indir. (Dedi ki) : Bize Abdürrezzak rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibni Cüreyc haber verdi. (Dedi ki) : Bize Ibni Ebî Mü-leyka haber verdi. Ona da Kaasim b. Muhammed b. Ebî Bekr; ona da Aise haber vermis ki, Sehle binti Süheyl b. Amr, Peygamber (Saîlçllahü Aleyhi ve Sellem) 'e gelerek Ebû Huzeyfe'nin âzâdlisi Sâiim için:
— Yâ Besûlâllah! Sâiim evimizde bizimle beraber bulunmaktadir. Ama artik erkeklik çagina eristi. Erkeklerin bildigini biliyor; demis.
ResûlüUah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) .
— «Onu emzIr; kendisine haram ol'.» buyurmus. Ibni Ebî Müleyke demis ki:
— Bunun üzerine Kaasim'e hürmeten bir sene yâhud bir seneye yakin bir müddet bu hadîsten kimseye bahsetmeden durdum. Sonra Kaa-sim'e rastlayarak : Sen bana bir hadîs söylemistin; ben onu hâlâ kimseye rivayet etmedim; dedim. Kaasim :
— Nedir o? diye sordu. Ben de kendisine haber verdim. Kaasim:
— Sen onu bana da Âise haber vermis olmak üzere benden rivayet et; dedi.

29- (...) Bize Muhammed h. El-Müsennâ rivayet etti. (Dedi ki) : BIze Muhammed b. Ca'fer rivayet etli. (Dedi ki) : Bize Su'be, Humeyd b. Nâfi'den, o da Zeyneb binti Cmnii Seleme'den naklen rivayette bulundu. Zeyneb sunu söylemis:
— tlmmü Seleme Âise'ye dedi ki : Kendi yanima girmesini istemedigim o sabî-i murahik [1] senin yanina giriyor. Âise su cevabi verdi:
— Senin için KesûIüllab (Sallallahü Aleyhi ve Selleni) 'de örnek yok mudur?
Ebû HuzeyfVnin karisi :

— «Yâ Resûlâllah! Salim artik adam oldugu halde yanima girmeye devam ediyor. Ebû Huzeyfe'nin nefsinde bundan fcir hosnudsuzluk var; dedi de, Resûlüllah (Sallaliakü Aleyhi ve Sellein):
— «Onu emzir kI, yanina girebilsin!» buyurdular.

30- (...) Bana Ebu't-Tâhir ile Hârûn b. Saîd el-Eylî rivayet ettiler. Lâfiz Harun'undur. (Dediler ki) : Bize Ibni Vehb rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Mahramatü'bnü Bükeyr, babasindan naklen haber verdi. (Demis ki) : Ben Humeyd b. Nâfi'i söyle derken isittim : Ben Zeyneb binti Ebî Seîeme'yi sunu söylerken isittim: Ben Peygamber (SaUallahü Aleyhi ve Sellem)'in zevcesi Ümmü Seîeme'yi Âise'ye sunu söylerken dinledim:
— Vallahi memeden ayrilmis çocugun beni görmesine gönlüm razi olmuyor. Âise su cevabi verdi :
— Neden? Sehle binti Süheyl Resûlüllab (SalUllahü Aleyhi ve Selleml'e geldi de: Yâ Resûlâllah! Vallahi Sâlim'in (yanima) girmesinden Ebû Hu-zeyfe'nin yüzünde hosnudsuiluk görüyorum, dedi.
Bunun üzerine Resûlüllah (SaUallahü Aleyhi ve Seiiem):
— «Onu emzIr!» buyurdu. Sehle :
— Ama o saçli sakalli (adam) dir; dedi. Resûîüllah (SallaV.ahii Aleyhi ve Sellem) :
— «Onu emzir ki, Ebû Huzrçyfe'nin yüzündeki hosnudsuzluk gitsin!» buyurdular.

31- (1454) Bana Abdülmelik b. Suayb b. Leys rivayet etti, (Dedi ki) : Bana babam, dedemden rivayet etti. (Demis ki) : Bana Ukayl b. Hâlid, Ibni Sihâb'dan rivayet etti. (Demis ki) : Bana Ebû Ubeydetü'bnü AbdiIIâb b. Zem'a haber verdi. Ona da Zeyneb binti Ebî Seleme haber vermis ki, annesi ve Peygamber (SaUallahü A leyhi ve Sellem) 'in zevcesi Ümmü Seleme sunu söylüyormus :
— Peygamber (SaUallahü Aleyhi ve Sellem)'in diger zevceleri bu sekilde süt emmek ile bir kimsenin yanlarina girmesine razi olmamis; ve Aise'ye : Vallahi biz bunu ancak Resûlüîlah fSallallahü Aleyhi ve Seltem)in hassaten Sâlim'e verdigi bir ruhsat addediyoruz; binâenaleyh bu sekilde süt emmekle yanimiza ne bir kimse girebilir, ne de bizi görebilir; de-
Sehle binti Süheyl ensardan olup Hz. Ebû Huzeyfe'nin zevcesîdir. Isminin buradakinden baska oldugunu söyleyenler de vardir.
Salim b. Ma'ki1 : Hz. Ebû Huzeyfe 'nin âzâdh kölesidir. Araplarin âdeti vecihle Ebû Huzeyfe,, Sâlim'i ogulluk edinmis; kari koca onu kendi çocuklari gibi büyütmüslerdi.
«EvlâdhkIannizi babalarinin adlari ile çagirin'» âyet-i kerîmesi inerek evlâdhk hükmü ibtâl edilince yine yanlarinda kalmis; küçük oldugu için Ür müddet daha Hz. Sehle ondan kaçmamistir. Fakat bulûga erdigi zaman artik evlerine girip çikmasini dogru bulmamislarsa da bunu gücenir endisesiyle kendisine söyleyememislerdir. Nihayet hadîste beyan buyuruîdugu sekilde Sehle (Raâiyallahu anh) bu meseleyi Peygamber (Saîlallahü Aleyhi ve Sellem) Efendimize arzetmistir.
Hürmet isbât eden süt emme müddeti ulemâ arasinda ihtilafli bir meseledir. Imam Âzam'a göre iki buçuk sene. Imam Züfer'e göre üç, Imam Mâlik'den bir rivayete göre iki sene bir ay, diger rivayete göre iki sene iki aydir. Üçüncü bir rivayette Imam Mâlik: «Çocuk süt emmeye muhtaç oldugu müddetçe süt hükmü sabit olur,» demistir.
Imam Safiî, Imam Ahmed b. Hanbel, Hanefî1er'den îmam Ebû Yûsuf, Imam Muhammed ve cumhûr-u ulemâ süt müddetinin iki sene olduguna kaaildirler.
Hz. Âise (Radiyallahü anha)ile Dâvûd-u Zahiri babimiz hadîsi ile istidlal ederek:
«Hürmeti radâ' küçük çocugun emmesiyle sabit oldugu gibi, âkil bâg bir kimsenin emmesiyle efe sübût bulur,» demislerdir.
Bâzilari süt müddetinin on bes yasina, bir takimlari da kirk yasina kadar devam ettigini söylemislerdir. Bittabi bu sözlere i'tibâr yoktur.

Imam Âzam 'm delili «Çocugun ana rahminde kalmasi ile sütten ayrilmasi müddeti otuz aydsr.» [2] âyet-i

kerimesidir. Hz. Imamin istidlali söyledir : Âyet-i kerîme'de biri hami, digeri sütten .ayrilma olmak üzere iki sey zikredilmis; ve her ikisine bir müddet ta'yîn edilmistir. Bu zaman hem hamlin hem de sütten ayrilmanin ayri ayri rniiddetiUir; nitekim bir kimse iki sahista olan alacagini bir sene te'cü etse ikiskie de birer yil mühlet verdigi anlasilir. Su halde âyet-i kerîme hamil müddeti ile sütten ayrilmanin otuzar ay oldugunu ifâde eder. Ancak bir çocugun ana karninda iki. seneden fazla kalamayacagi Hz. Âise (Radiyallahü anha) 'dan rivayet edilen sahîh bir hadisle sabit olmustur. Binâenaleyh hamil müddetinin otuz aydan az oldugu serî bir delille beyan edilmistir. Sütten ayrilma .hususunda ise böyle bir beyan olmadigi için bu müddet otuz ay, olarak kalmistir.

Imam Züfer , iki yasinda sütten ayrilan çocugun yemege alismasi için muayyen bir müddeti zarurî görmüs; ve bunu bir sene ile tahdîd etmistir; çünkü bir sene dört mevsimi ihtiva ettiginden çocugun bir halden' baska hâle geçmesine en uygun zamandir.

Cumhûr-u ulemânin delilleri

«Anneler çocuklarini tam iki sene emzîrirler.» [3] âyet-i kelimesidir.

Bu âyette süt emme müddetinin iki senede tamam oldugu bildirilmektedir; tamam olan bîr seyin üzerine ise ziyâde yapilamaz. HanefîIer'den bu meselede cumhûr-u ulemâ tarafinda bulunan Imam Ebû Yûsuf ile Imam Muhammed'in kavilleri esah görülmüs; Tahâvî (238-321) dahî bu kavli ihtiyar etmistir. Tafsilât fikih kitaplarmdadir.

Hz. Âise (Radiyallkihü anha) ile Dâvûdu Zahiri 'nin istidlal ettikleri babimiz hadîsi men suhtur. Bu hususta Peygamber (SallaUahü Aleyhi ve Selk'mfden birçok hadîsler ve ashâb-i kiramdan eserler mevcuttur. "Ezcümle Dârekutnî (306-385)'nin Hz. Ibni A.bbâs'dan merfû' olarak tahric ettigi bir hadîste;

«Süt emmenin hükmü ancak ikî sene içinde muteberdir.» buyurul-mustur. Mezkûr hadîs Hz. Ibni Abbas'a mevkuf olarak dahî rivayet olundugu gibi, Ibni Ebî Seybe (- 234) Ibni Mes'ûd ile Aliyü'bnü Ebî Tâlib (Radiyallahü anh) 'dan, ve Dârekutnî, Hz. Ömer'den mevkuf olarak rivayet etmislerdir.

Imam Mâ1ik'in «El-Muvatta'»i ile Ebû Dâvûd'un «Siinen»înde Yahya b. Saîd 'den naklen söyle bir hâdiseden bahsedilir: Bir adam Hz. Ebû Mûsâ El-Es'arfye gelerek;

— Ben karimin memesinden süt emdim; süt mideme gitti; demis. Ebû Musa :

— Karin sana haram olmustur fikrindeyim; cevabini vermis. Orada bulunan Abdullah !\ Mes'ûd (Radiyallahü anh) kendisine:

— Bu adama verdigin fetvaya dikkat el! diye ihtarda bulunmus. Bunun üzerine Hz. Ebû Musa :

— Sen ne buyurrusun? diye sormus. Abdullah b, Mes'ûd (Radiyallahü anh):

— Süt emmenin hükmü ancak iki sen içinde mu'teberdir; demis. Ebû Mûsâ (Radiyallahü anh) yaînndakIîere dönerek:

— Bu âlim aranizda bulundukça bir daha bana bir sey sormayin! diye tenbihde bulunmus.

«El-Mu vatta »da dahî Hz. Abdullah b. Ömer 'den söyle bir rivayet vardir. «Bir adam Ömerü'bnü'l-Hattâb'a gelerek sunu söyledi :

— Benim Vîr cariyem vardi; ona yakinlik ederdim. Karim bu cariyeyi kasden emzirmis. Cariyenin yanina girdigim zaman bana : Dur bakalim! Vallahi ben bu cariyeyi emzirdim, dedi. Ömer:

— Karini te'dîb et! Cariyenle de cinsî münasebette bulun! Çünkü sütün hükmü yalniz küçük çocugun emmesine mahsustur, cevabini verdi.»

Nitekim babimizin son hadîsinden de anlasilacagi vecihîe Hz. Âise'den maada bütün ezvâc-i tâhirât da (yasli basli bir insanin emmesine radâ' hükmü vermemi?; Âise (Radiyallnhû a^hd) 'ya bunun Sâ1im'e mahsus bir ruhsat oldugunu hatirlatmislardir.

Sehle hadîsi rneshûr «Sünen» kitaplarinda da burada oldugu gibi mutlak rivayet edilmistir. Yalniz Tin Safiî "nin «Müsned» inde : «Sâlim'i bes defa emzir» kaydi varsa da bu kayd mutlak surette mensuhtur. Onun mensub oldugunu Ibni Abbâs (RadiyaUahû anh} tasrih etmistir. Hz. Ibni Abbâs'a : «Halk bir defa emmenin hürmet isbât

etmedigini söylüyorlar» denildiginde: «Öyle idi, fakat sonra neshe dil di* cevabini vermistir. Rivayete nazaran Abdullah b. Mes'ûd (Radivallahü anh):
— «Radâ' meselesi azmin da çogunun da hürmet isbât etmesinde karar kildi» demistir.
Abdullah b. Ömer (Radiyallahü anh i 'dan dahî söyle bir rivayet vardir. Kendisine : Ibni Zübeyr bir ve iki defa emmekte beis olmadigin söylüyor; demisler. Ibni Ömer:
— Allah'in hükmü, Ibni Zübeyr'în hükmünden daha hayirlidir» mu-kaabelesinde bulunmus.
'Kaadî Iyâz (476-5.44)'m beyanina göre, Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seliemt'm :«Onu emzir!» emri karsisinda Hz. Seh1e ihtimâl sütünü sagmis da Salim (Radiyallohu anh) memesine dokunmadan onu içmistir. îmam Nevevî, Ks adî 'nin bu sözünü begenmistir. Maamâfîh ihtiyaç dolayisiyie dokunmasinin özür sayilmasi da ihtimâl dahilinde görülmektedir.

8- Süt Hükmü Ancak Açliktan Dolayi Sabit Olur» Hadisi Babi

32- (1455) Bize Hennâd b. Seriy rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebu'I-Ahvas, Es'as b. Ebi's-Sa'sâ!dan, o da babasindan, o da Mesrûk'dan naklen rivayet etti. (Demis ki) : ÂIse sunu söyledi :
— ResûlülIali iSaliaHahü Aleyhi ve Sellem) yanima girdi. Yanimda bir adam oturuyordu. Bu onun gücüne gitti. Ben gadab eserini yüzünde görerek : Yâ Resûlâlîah! Bu zât benim süt kardesimdir; dedim. Bunun üzerine Resûlüllah (SaIiallahü Aleyhi ve Sellem) :
«Süt kardeslerinizi iyi düsünün! Zîra süt hükmü ancak açliktan dolayi sabit oiur.» buyurdular.

(...) Bize bu hadîsi Muhammed b. el-Müsennâ ile Ibni Bessâr da rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Muhammed b. Ca'fer rivayet etti. H.
Bize Ubeyduüah b. Muâz da rivayet etti. Iki râvi hep birden; Bize Su'be rivayet etti, dediler. H.
Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Vekî' rivayet etti. H.
Bana Züheyr b. Harb da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdurrahniân b. Mehdî rivayet etti. Bunlar toptan Süfyân'dan rivayette bulunmuslardir. H.
Bize Abd b. Humeyd dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hüseyn eî-Cu'fi, Zâide'den rivayet etti. Bunlarin hepsi Ebu'l-Ahvas'm isnadi ile onun hadîsi mânâsinda rivayette bulunmuslardir. Yalniz bunlar (radâa yerine) mecâattan» demislerdir.
Bu hadîsi Buhârî «Nikâh» ve «Sehâdât» bahislerinde, Ebû Dâvûd, Nesâî ve Ibn i Mâce «Nikâh»da muhtelif râvî-lerden tahrîc etmislerdir.
Kesûlüliah (Sallaliahü Aleyhi ve Sellem) 'in :
«Süfî kardesîerinizi iyi düsünün!» buyurmasi o sahsin büyük yasta emmis olmasi endîsesindendir.
Mecâa: Açlik demektir. Ancak burada ondan murad küçük çocugun açligidir. Yoksa bir kadindan süt emen büyük küçük herkes onun süt çocugu olacak degildir. Maksad: Küçük çocugun açligini gideren sütü emmesidir. Zâten bülûga eren bir kimseyi anne sütü doyurmaz. Onun ekmek ve yemekle beslenmesi îcâbeder.
Burada söyle bir suâl hatira gelebilir. Bu hadîsi Hz. Âise rivayet etmis; halbuki kendisi ona muhalefette bulunmustur. Hanefiyye ulemâsina göre râvinin kendi rivayet ettigi bir hadîse muhalif ameli, rivayet ettigi hadîsin mensûh olduguna delâlet eder. Binâenaleyh babimiz hadîsi mensûh sayilmaz mi?
Cevâb: Evet, râvinin kendi rivayet ettigi bir hadise muhalif amelinden baska hiç bir hâli bilinmiyorsa o hadîsin neshedildigine hükmo-lunur ve râvi bunun neshediîdigini ögrenmistir.» denilir. Sayet hususî bir meselede râvi kendi hadîsine muhalif hareket ederse, bunun bizce malûm olan hususî bir delile istinaden yapmis olur ki, bu takdirde rivayet ettigi hadîs mensûb degil, müetehidin o hadîsle istidlalde hatasi zahir olmus demektir. Ama bir meselede bu söyledigimizin hilafini görürsek bizzarûre o râvinin re'ymi degil, rivayet ettigi hadîsi nazar-i i'ti-bâra almamiz îcâbeder. Babimiz hadîsi de bu kabildendir.
Hadîs-i serîf hüküm i'tibâriyle radâin azinin da hüküm isbâtina kâfi geldigini bildiren rivayetler gibidir.

9- Esir Kadinla Istibradan Sonra Cima'in Caiz Olusu Kocasi Varsa Nikahinin Esaretle Bozulmasi Babi

33- (1456) Bize Ubeydullah b. Ömer b. Mey sera te'î-Kavârirî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yezîd b. Zürey' rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Saîd b. Ebî Arûbe, Katâde'den, o da Ebu'I-Halîl Sâlih'den, o da Ebû AI-kametel-Hâsimî'den, o da Ebü Saîd-i Hudrî'den naklen rivayet etti ki, Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Huneyn günü Evtâs'a bir ordu göndermis. Bunlar düsmana tesadüf ederek onlarla çarpismis ve muzaffer olmuslar. Bir takim esirler de almislar. Galiba Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve SellemYin ashabindan bazi kimseler, müsriklerden kocalari bulunmalari hasebiyle esîr kadinlara yakinlik etmekten çekinmisler. Bunun üzerine Allah (Azie ve Ceiie) bu bâbta su âyet-i kerîmeyi indirmis :

«Kadinlarin evli olanlari da (size haramdir), ancak mâlik ofduklanniz müstesna...» [4] yâni, îddetîeri geçtikten sonra onlar size hslâldir.

34- (...) Bize Ebû Bekr b. Ebî Sey be ile Muhammedü'bnü'l-Müsen-nâ ve Ibni Bessâr rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize AbdülVlâ, Saîd'den, o da Katâde'den, o da Ebu'l-Halîl'den naklen rivayet etti ki, Ebû Alka-mete'l-Hâsimî'nin nakline göre Ebû Saîd-i Hudrî kendilerine Nebiyyullah (Sallallahü Aleyhi ve' Seliem fin Huneyn günü bir seriyye gönderdigini Yezîd b. Zürey' hadîsi mânâsinda rivayet etmis. Yalniz o :
«Ancak o kadinlardan sizin milkiniz olanlar müstesna! Böyleler! size helâldir.» demis; «Iddetleri bittigi vakit...» cümlesini zikrelmemistir.

(...) Bana bu hadîsi Yahya b. Habîb el-Hârisî de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hâlid yâni Ibni'l-Hâris rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be, Katâde'den bu isnâdla bu hadîsin benzerini rivayet etti.

35- (...) Bana bu hadîsi (yine) Yahya b. Habib el-Hârisî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hâlid b. el-Hâris rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be, Katâde'den, o da Ebu'J-Halil'den, o da Ebû Saîd'den naklen rivayet eyledi. Ebû Saîd söyle demis :
Ashâb, Evtâs günü. kocalari olan Lir takim kadinlar esîr ettiler de endîseye düstüler. Bunun üzerine su âyet indirildi:
«Kadinlardan evli olanlar da (size haramdir) ancak milkiniz olanlar müstesna!»

(...) Bana (yine) Yahya b. Habîb rivayet etti. (Dedi ki) : Bîze Hâlid yâni Ibni'l-Hâris rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Saîd, Katâde'den bu isnâdla bu hadîsin benzerini rivayet etti.
Müslim'in birçok nüshalarinda bu hadisin üçüncü rivayetinde Ebu'l-Halil ile Hz. Ebû Saîd-i Hudrî- arasinda Ebû A1kame zikredilmemistir. Yalniz Ibni'l-Hazzâ' nüsha1 smda arada Ebû Alkame vardir. Bu sebeple Gassâni : «Dogrusunun hangisi oldugunu bilmiyorum» demistir. Kaadi Iyâz, Gassâni'den baskalarinin : «Dogrusu Ebû A1kame'yi zikretmektir» dediklerini söylemektedir. Imam Nevevi'ye göre ise her iki rivayetin dogru olmasi muhtemeldir. Çünkü Ebû'1-Ha1î1'm hadîsi iki vecihle isitmis olmasi ve isittigi sekillerde rivayet etmesi mümkündür.
Evtâs: Tâifde bir yerin ismidir. Hadîsin rivayetlerinden de anlasilacagi vecihle bu yerde müsiümanlarla müsrikler arasinda harb olmus; neticede müslümanlar gâlib gelerek birçok esirler almislardir. Ancak alman kadinlarin kocalari oldugunu düsünen bâzi ashâb günah olur endisesi ile onlara yakinlik etmekten çekinmislerdir. Zira evli bir kadin, kocasindan baska kimseye helâl olmaz. Bunun üzerine âyet inerek esîr alman evli kadinlarin, istibrâ yapilmak sarti ile müslümanlsra helâl olduklari bildirilmistir.
Âyet-i Kerîme'deki «muhsane»lerden murâd, evli kadinlardir. Iddet-ten maksad da istibrâdir.
îsiibrâ : Kadinin hâmile ise dogurmasi, degilse cima' olunmadan bir hayiz müddeti beklemesidir.

Muhsaneni asli olan ihsan kelimesi gerek lügatte gerekse Kur'ân-i Kerîm'de : Islâm, hürriyyet, evlenmek ve iffet mânâlarinda kullanilmistir. Bu mânâlar muvacehesinde âyet-i kerîmedeki «muhsane-]er»den murâd ne oldugunu anlamak Â1ûsî'nin dedigi gibi müskildir. Hattâ Mücâhid :
«Bu âyeti kimin tefsir ettigini bilsem ona deve ile giderdim.» demistir, îbni Ebî Seybe 'nin Ebu's-Scvdâ 'dan tahrîc ettigi bir rivayette Ebu's- Sevdâ'm :
«Ikrime'ye bu âyetin mânâsini sordum da : bilmiyorum; cevâbim verdi.» dedigi bildiriliyor.
Yine Â1ûsi'nin beyânina göre bu âyet hakkinda mütekaddimîn ulemâdan dört kavil rivayet olunmustur :
1- Muhsanelerden murâd evli kadinlardir. Milkden murâd ise hassaten esîr almak suretiyle hâsj olan mi.lkt.ir. Zira nikâhin feshini ve kadinin esir alan kimseye helâl olmasini Iktizâ eden budur. Mezkûr kavil Hz. Ömer, Hz. Osman, cumhûr-u sahabe, cumhûr-u tabiîn ve dört mezhebin imamlarindan rivayet olunmustur.
Ancak sebep mücerred esîr almak midir yoksa yalniz kadini esîr etmek midir? meselesinde ihtilâf olunmustur. Imam Safiî'ye göre kadinin kocasindan ayrilmasina sebep mücerred esîr alinmasidir.
imam Âzam indinde ise sebep, kadinin yalniz basina esir edilmesidir. Sayet kocasi ile birlikte esir edilirse kadm esir alana helâl olmaz. Bu bâbda Hanefi1er'le Sâfiî1er arasinda karsilikli ftiraz ve cevaplar teati edilmistir.
2- Âyetteki «muhsanelenden murâd evli kadinlar; milkden mak-sad da mutlak surette milk-i yemindir. Binâenaleyh evli bir câriye: satin almak, esîr etmek veya bagis gibi bir sebeple birinin milkine geçerse kocasindan bos düser; ve kendisini alan kimseye helâl olur. Ibni Mes'ûd (Radiyallaku anh) ile ashab-i kirâm'dan bir cemâatin kavileri budur, Imâmiye taifesinin cumhuru da buna kaaildirler.
3- «Muhsaneler» tâbiri afife, hür ve evli kadinlara sâmil oldugu gibi, milk dahî milk-i yemîn ve mük-i nikâha âmm ve sâmildir. Binâenaleyh âyetin mânâsi söyle olur :
«Zina haramdir. Nikâh akdi veya mitk-i yeminle alinmayan her ecnebi kadin 6a haramdir.» Saîd b. Cübeyr, Atâ ve Süd-d î 'nin mezhepleri budur. Mezkûr kavil bâzi sahâbe-i kirâm'dan rivayet olunmus; Imam Mâlik de «Eî-Muvattâ»da onu ihtiyar etmistir.
4- «Muhsaneler»den murâd : Hür kadinlar; milkden maksad da mutlak milktir. Âyet-i kerîme dörtten fazla hür kadinla evlenmeyi yasak etmektedir. Milk-i yeminle alman cariyeler bundan müstesnadir.
El-hâsiî evli kadinlar kocalarindan baskalarina haramdirlar. Ancak esîr etmek suretiyle alman evli kadinlar bu hükümden müstesnadirlar. Çünkü esîr almakla onlarin nikâhlari münfesih olur. Bunlar istibrâ müddeti geçtikten sonra kendilerini esîr alan müslümanlara milk-i yeminle; sair müslümanlara nikâhla helâl olurlar.
Yalniz Imam Safiî ile diger bir takim ulemâya göre ehl-i kitâb olmayan küffâr kadinlari müslüman olmadikça milk-i yeminle ci-mâ'lari caiz degildir. Evtâs harbinde esîr alman Arap kadinlari putperest idiler. Binâenaleyh hadîs, «Müslümanligi kabul etmislerdir» diye te'vîl olunur. Nevevî buna benzer yerlerde bu te'vîlin mutlaka ya-pilmasi lâzim geldigine isaret etmistir.

10- Çocugun Firas Sahibine Âid Olusu ve Süphelerden Korunma Babi

36- (1457) Bize Kuteybetü'bnü Saîd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Leys rivayet etti. H.
Bize Muhammed fa. Rumfa da rivayet etti. (Dedi ki) ; Bize Leys, Ibni Sihâb'dan, o da Urve'den, o da ÂIse'den naklen haber verdi ki, söyle demis : Sa'dirbnü Ebî Vakkas ile Abd b. Zem'a bir çocuk hakkinda münakasa ettiler. Sa'd :
— Yâ ResûîâHah! Bu çocuk benim kardesim Utbetü'bnü Ebî Vakkaas'm ogludur. Oglu oldugunu bana vasîyyet etti. Ona benzeyisine bak! dedi. Abd b. Zem'a da:
— Bu benim kardesimdir yâ Resûlâllah! Babamin dösegi Üzerinde onun cariyesinden dogmustur; iddiasinda bulundu.
Derken Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) çocugun benzerligine bakti ve Utbe'ye apaçik benzeriik gördü. Bunun üzerine :
— «O senindir yâ Abd S Çocuk firâs sahibinindir. Zânîye de tas vardir. Sen de ondan kaç yâ Sevde btnti

Zem'a!» buyurdular.
Hz. Âise: «Artik bu çocuk Sevde'yi hiç görmedi» demis. Muhani-med b. Rumh : «Yâ Abd!» sözünü zikretmemistir.

(...) Bize Saîd b. Mansûr ile Ebû Bekr b. Ebî Seybe ve Amru'n-Nâkid rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Süfyân h. Uyeyne rivayet etti. H.
Bize Abd b. Humeyd de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdurrezzâk haber verdi. (Dedi ki) : Bize Ma'mer haber verdi. Her Iki râvi Zührî'-den bu isnâdla bu hadîsin benzerini rivayet etmislerdir. Su kadar var ki, Ma'mer ile Ibni Uyeyne kendi rivayetlerinde: «Çocuk firas sahibinindir.» demis; «Zânîye tas gerekir» cümlesini zikretmemisîerdir.
Bu hadîsi Buhârî «Kitâbu'I-Buyû»un bir-iki yerinde, «Ahkâm». «Miras», «Vesayâ» ve «Megâzî» bahislerinde; Nesâî : «Talâk»- bahsinde muhtelif râvilerden tahric etmislerdir.
Aynî 'nin beyanina göre hadîste bahsi geçen kissanin asli sudur : Cahiliyet devrinde Araplar cariyelerine vergi koyarlardi. Cariyeler bu vergileri ödemek için yolsuzluklarda bulunur, zina ederlerdi. Bu esnada sahipleri de onlarla cima'da bulunurdu. Câriye çocuk dogurursa bâzan sahibi, bâzan da zina ettigi adam «çocuk bendendir» diye iddia ederlerdi Sayet câriye sahibi çocugu iddia veya redd etmeden ölür de veresesi iddia ederlerse çocugun nesebi câriye sahibine Ilhak olunur; yalniz miras alamazdi. Mirasçi olabilmesi için miras taksim edilmezden önce ilhak edilmis olmasi lâzim gelirdi. Câriye sahibi dogan çocugun kendine âid oldugunu inkâr ederse çocugun nesebi ona ilhak olunamazdi.
Ezvâc-i tâhirâttan Hz, Sevde :nin babasi Zem'atü'bnü Kays'in da bu neviden bir cariyesi vardi; onunla cinsî münasebette bulunurdu. Bir ara câriye gebe kaldi. Çocugun Hz. Sa'd b. Ebî Vakkaas iri kardesi Utbe'den kaldigi zannediliyordu. Bu adam Uhud gazasinda Peygamhev (SallallaJiii Aleyhi ve Seliem) 'in disini kirmis; onun bedduasina ugramisti. Birkaç zaman sonra kâfir olarak Ölmüs; vefatindan önce kardesi Sa'd (RadiyaUahu anh) 'a vasiyyette bulunarak : «Zem'a'nin cariyesinden dogacak çocugu kendine ilhak et» demisti. Hz. Sa'd ilhak iddiasinda bulununca Zem'a'nm oglu Abd ona i'tirâz etti. Sa'd (RadiyaUahu anh): «Bu çocuk benim kardesimin ogludur» diyerek cahiliyet devrindeki âdetlerine isaret ediyor; Abd de : «Çocuk benini kardesimdir; babamin firâsinda dogmustur.» diyerek Islâm'in hükmüne telmihde bulunuyordu, Resûlüliah iSailaUdui Aleyhi ve Sellem) câhiliyyet âdetinin hükmünü ibtâl içm çocugun A b d b. Zem'a :ya verilmesine hükmederek :
«O senindir yâ Abd! Çocuk firâs sahibinindir.» buyurdular.
«O senindir» ifâdesi iki suretle tefsir edilmistir. Birinci tefsire göre bu sözden murâd: «O senin kardesindir» demektir; ve bu sözü Peygamber (SaHaiic.hu Aleyhi ve Selle/u) Abd 'in ilhak istegine degil, kendi ilmine istinaden söylemistir. Çünkü Zem'a Peygamber (Sal'aHaJiü Aleyhi ve Sellem) Efendimizin kayinpederi idi. Binâenaleyh onun cariyesi ile cinsî münâsebette bulundugunu bilmis olabilir. Ikinci tefsire göre : «O senindir» cümlesi, «Senin mil kindir» mânâsina gelir. Zira bir cariyenin gayri mesru surette dogurdugu çocuk köle olur. Zem'a bu çocugun lehinde veya aleyhinde bir sey söylemedigine göre çocuk annesine tebean köledir; ve Abd 'e babasindan miras olarak intikal etmistir. Ibni Cerîr'in kavli budur.
Tahâvi'ye göre ; «O senindir» sözünden murad mülkiyet degil, zilyedliktir. Yâni : «Bu çocugu sen alirsin, ama imik olarak degil, baskasina vermeyip kendi himayende bulundurmak için» demektir. Nitekim Resûlüllah (Sailallcûiü Aleyhi ve Seîlem) kayip esya bulan bir kimseye de : «O senindir» buyurmus; bu sözü ile : «Buldugun esyayi sahibi çikincaya kadar elinde tut» demek istemistir. Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve kelleni) Efendimize izafeten : «Cariyenin çocugunu Zem'a'nm oglu olarak kabul etti; ama bu çocugun kiz kardesine ondan kaçmasini emretti.» demek caiz degildir. Ancak Abd b. Zem'a'nm iddiasinda kiz kardesi Sevde (Radiyallahü anha) dahî ortak olacagi için, dogan çocugu ona kardes .tanimamis; ondan kaçmasini emir buyurmustur.
Ulmadan bâzilari Tahâvi'nin sözüne i'tirâzla bu hadîsi Buhâri'nin «Megâzî» bahsinde:
«O senindir; o senin kardesindir ya Abd b. Zem'a» seklinde rivayet ettigini soylemislerse de Aynî bunlara cevap

vermis; ve Imam Ahmed'in «Müsned»i ile Nesâî'nin. «Sünen»inde hadîsin :
«O senin kardesin degildir» tarzinda rivayet edildigin bildirmistir. Gerçi bu ziyadeyi Beyhakî , Münzirî ve Mâzerî ma'lûl bulmuslardir; fakat Hâkim ziyâde isnadinin sahih oldugunu beyân etmistir.
'«O senindir yâ Abd» cümlesinin «O senin köîendir» seklinde de rivayet olundugu söylenir. Hattâ Kurtubî bu rivayeti Hanefîler'den bâzilarina nisbet etmis; sonra : «Rivayet nida harfi olan (yâ) iledir. Burada Abd kelimesi ismi alem olup münâdâdir. Kesûlüllah (Sallai.lahü Aleyhi ve Sellem)onunla Zem'a 'nin oglu Abd'i kasdetmistir. (Yâ) siz rivayeti kabul etsek bile muhâtab yine Abd b. Zem'a 'dir. Kelime süphesiz ki. münâdâdir; su kadar var ki, Araplar ismi alemlerden nida harfini hazf ederler...» diyerek mezkûr kavli reddetmistir.
Cariyenin dogurdugu çocugun ismi Abdurrahmân b. Zem'a 'dir.
Firâs : Dösek demektir. Burada ondan kinaye yolu ile koca mânâsi kasdediimistir. Bâzilari kinaye tarîki ile kan ile kocadan her birine firâs denilebilecegini söylemislerdir. Fukaha bu kelimeyi umumiyetle helâl cima1 ve nesil elde etmek için yapilan mesru' cima' mânâlarinda kullanirlar. Firâsm kavi, zaif ve orta olmak üzere üç mertebesi vardir.
1- Kavî mertebesi, nikâhli kadinin firâsidir. Böyle bir kadinin dogurdugu çocugun nesebi dogrudan dogruya sabit olur. Kocasinin «Bu çocuk bendendir» diye iddiasina hacet yoktur. Bir de mücerred «Bu çocuk benden degildir» demekle neseb nefi edilmis olmaz; behemehal liân lâzim gelir.
2- Zaîf firas, cariyenin firâsidir. Bunun hükmü : Iddia edilmedikçe nesebin sabit olmamasi «Benden degildir» demekle müntefî olmasidir.
3- Orta firâs ümmülveled yâni döl almak için ayrilan cariyenin firasidir. Bu firâs iddiaya lüzum kalmadan nesebin sübûtu, «Çocuk benden degildir» demekle müntefî olmasidir.
Nikâh akdinden sonra hemen bosanan ve alti ay sonra çocuk doguran bir kadinin hükmü fukahâ arasinda ihtilaflidir. Imam Mâlik ile Safiî 'ye göre dogan çocugun nesebi sabit olmaz. Çünkü mesru' surette münasebeti cinsiyye imkân bulunmamistir; binâenaleyh bu mesele küçük çocugun nikâhlanmasi kabilindendIr.
Hanefîler'ce çocugun nesebi sabit olur; zîra bu kadin kocasinin firâsi olmustur. Câriye meselesi de ihtilaflidir. Imam Mâlik ile Safiî'ye göre sahibi istibrâ iddia etmeden cariyesi ile cinsî münâsebette bulunur veya bulunduguna ikrar ederse, çocugun nesebi sabit olur. Hz. Ömer bu suretle hükmetmistir. îbn i Ömer (Radiyallahû anhfva. kavli de budur. Artik o câriye ümmü veled olur: Ancak sahibi istibrâ iddia ederse «Çocuk benden degildir» diyebilir. Cima' bulunmadan mücerred mâlik olmakla câriye firâs sayilamaz.
Hanefiler ise cariyenin cima' ile firâs olamayacagina kaail-dirler. Onlara göre cariyenin firâs olmasi için sahibin «Çocuk bendendir» diye iddia etmesi sarttir. Çocugu nefi ettigi takdirde ise cimâi ikrar etsin etmesin ve keza istibrâ yapsin yapmasin mutlak surette nesebi ondan sabit olmaz.
Âhir : Zina eden mânâsina gelir. «Zânîye de tas vardir.» cümlesinden murâd: Zina edene haybet ve husrâri vardir; dogacak çocuk üzerinde onun bir hakki yoktur, demektir. Araplar bu cümleyi haybet ve hüsran mânâsinda darb-i mesel olarak kullanirlar.
Bâzilari bu cümleyi : «Çocuk firâs sahibine âiddir; zina edene de haybet ve mahrumiyet vardir.» mânâsina almislardir.
Bir takimlari bu hadîsdeki (tas) dan recim kasdedildigini iddia etmislerse de dogru degildir; çünkü her zina mutlaka recim iktizâ etmez. Recim ancak muhsan oldugu halde zina edene tatbik olunur.
«Sen de ondan kaç, ya Sevde!..» cümlesinden ne kasdedildigi eskiden ulema arasinda müskil sayilmis bir meseledir. «Haram olan bir sey helâli haram kilamaz; zinanin haram kilmakta te'sîri yoktur.» diyenlerin ekserisine göre bu söz tenezzühen söylenmistir. Erkek karisini, kadinin kardesine görünmekten men' edebilir. Imam Safiî ile Abdülmelik b. Mâcesûn'un kavilleri budur.
Ulemâdan bir cemaat Resûlüllah (SaMlahü Aleyhi ve Sellem) 'in bu sözünü sedd-i zerîa yâni kötülüklerin yolunu kesmek- için söyledigine kaildirler. Burada sanki iki hüküm vardir. Bunlarin biri zahire göre verilmistir ki, çocugun firâs sahibine verilmesidir. Ikinci hüküm bâtinîdir. O da süphe dolayisi ile kaçmaktir. Söyle denilmis gibidir : «Bu çocuk senin kardesin degildir Sevde! Ancak Allah'in hükmünde kardesin sayilir.»

Bu Hadisten Çikarilan Hükümler:

1- Imam Âzam 'a göre bir adamla zina eden kadin, o adamin ogullarina harani olur. Hz. Imam Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in :
«Ondan kaç yâ Sevde!» emriyle istidlal etmistir. Buradaki emir vü-cup içindir. Imam Ahmed ile Evzâî ve Sevrî 'nin mezhepleri de budur.
Imam Mâlik, Safiî ve Ebû Sevr haram olmadigina kaildirler. Onlarca kaç-göç emri tenzih içindir.
2- Ebû Ömer Ibni Abdilberr'in beyanina göre hüküm zahire göre verilir. Çünkü Peygamber {Sallallahü Aleyhi \e Sellem} çocugun firâsa aid olduguna hüküm buyurmus; benzerlige itibâr etmemistir. Fakat hâkimin hükmü bâtinen o meseleyi helâl kilmaz. Nitekim Resûlüllah (SaUalloJvJ Aleyhi ve Sellem) Hz. Sevde'ye o çocuktan kaçmasini emir buyurmustur.
3- Imam Safiî, Abd b. Zem'a 'nin : «Bu çocuk benim kardesimdir» sözü ile istidlal ederek, kardesin bazi sartlarla bir mirasçiyi murisinin nesebine ilhak edebilecegine kail olmustur. Bu sartlar : O kimsenin miras hakkini hâiz olmasi, ilhaki bütün mirasçilarin yapmasi, ilhak edilen sahsin murisin çocugu olmasi imkân dahilinde bulunmasi, nesebi baskasindan sabit olmamasi ve akil balig ise ilhak eden kimseyi tasdik etmesidir.
Nevevî (631-676): «Peygamber (Saltallahü Aleyhi ve Sellem)'in : Zem'a'ya ilhak ettigi çocukta bu sartlarin hepsi mevcut idi.» dedikten sonra sözüne söyle devam ediyor : «Ulemâmiz bunu iki vecihle te'vil etmislerdir: Birinci te'vüe göre çocugu Hz. Sevde dahî ilhak etmis; bu hususta o da kardesi Abd'e uyarak bütün mirasçilar ilhaki toptan yapmislardir.
Ikinci te'vîle göre Hz. Sevde müslüman oldugu için, küfür hâlinde ölen babsi Zem'a'ya mirasçi olamamis; bütün mirasi Abd'e kalmistir.
Imam Mâlik, babadan baska kimsenin ilhak hakki olmadigina kaildir. Zîra bu meselede baskalari onun kadar isabetli davranamazlar.
4- Sa'bî, Muhammed b. Ebî Zi'b ve Medine ulemâsindan bâzilari «Çocuk firâs sahibinindir» cümlesi ile istidlal ederek mücerred nefî (yâni çocuk benden degildir iddiasi) ile nesebin mün-tefî olamayacagim söylemislerdir. Çünkü firâs, dogacak çocugun anne ve babasindan nesebini isbât için ona bir hak îcâb eder. Anne-baba liân [5] veya baska bir yolla onu kendi çocuklari olmaktan çikaramazlar.
Tabiîn ve onlardan sonra gelen fukahânm cumhuru ile dört mezhebin imamlarina göre bir adam karisinin dogurdugu çocuk için «Bu çocuk benden degildir» derse lîân yapilmak suretiyle çocugun nesebi ondan alinarak karisina iîhâk edilir. Bu bâblaki tafsilât insaallah liân bahsinde görülecektir.

37- (1458) Bana Muhammed b. Râfi' ile Abd b. Humeyd rivayet ettiler. Ibni Râfi' (Dedi ki) : Bize Abdürrezzak rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ma'mer, Zührî'den, o da Ibni'l-Miiseyyeb ile Ebû Seleme'den, onlar da Ebû Hüreyre'den naklen haber verdi ki. Resûlüllah (SalialialiÜ Aleyhi ve Sellem) :
«Çocuk firâs sahibinindir; Zânîye de tas vardir.» buyurmuslar.

(...) Bize Saîd b. Mansur ile Züheyr b. Harb, Abdülâlâ b. Hammâd ve Amru'n-Nâkid rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Süfyâii, Zührî'den rivayet etti. Ibni Mansûr : Saîd'den, o da Ebû Hüreyre'den naklen dedi. Abdülâlâ : Ebû Seieme'den yâhud Saîd'den. o da Ebû Hüreyre'den naklen dedi. Züheyr : Saîd'den yâhud Ebû Seleme'den bîri yâhud her ikisi Ebû Hüreyre'den naklen ifâdesini kullandi. Amr ise: Bize Süfyân bir defa. Zührî'den, o da Saîd ile Ebû Seleme'den diyerek; bir defa, Saîd'den yâhud Ebû Seleme'den ifadesiyle; baska bir defa da : Saîd'den, o da Ebû Hüreyre'den, o da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellemj'den, ibaresi ile rivayet etti; dedi. Bunlar Ma'mer'in hadîsi gibi rivayette bulunmuslardir.
Bu hadîsi Buhârî «Ferâiz» bahsinde tahrîc etmistir. Yukanki hadiste bu cümle geçtigi halde burada müstakil bir

hadis olarak zikredilmesi meraki mûcib olabilir. Tahâvî diyor ki: «Çocuk firâs sahibinindir; zânîye de tas vardir; cümlesini yukanki hadîse eklemenin mânâsi nedir? diye bir suâl vârid olursa cevâbi sudur : Resûlüîlah (Sallollalûi Aleyhi ve Seke m) bu cümleyi orada Hz. Sa'd'a ta'lîm için söylemistir. Yâni : Sen bu çocugun kardesine âid oldugunu söylüyorsun ama onun firâsi yoktur; sayet firâsi olsa idi çocugun nesebi ona izafe edilr; sübut bulurdu. Senin kardesin zânîdir; zânîye ise tas vardir: demek istemistir.»
îbni Abdi1berr (368-463) : «Çocuk firâs sahibinindir, hadîsi Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)"den rivayet olunan hadislerin en sahihlerinden biridir. Bu hadîs yirmiden fazla sahabe tarafindan rivayet edilmistir.» demektedir.
Tirmizî bu bâbta Ömer, Osman, Abdullah b. Mes'ûd , Abdullah b. Zübeyr, Abdullah b. Amr, Ebû Ümâme Amr b. Hârice, Berâ b. Âzib ve Zeyd b. Erkam (Radiyallahu anh) hazerâtmdan hadîsler rivayet olundugunu kaydetmistir.
Hz. Ömer hadîsini Imam Safiî «Müsned»inde. Tbni Mâce de «Sünen»inde tahrîc ettikleri gibi.
Osman (Radiyallahu anh) .hadîsini Ebû Dâvud; Abdullah b. Mes'ud hadîsini Nesâî . Abdullah b. Zübeyr hadîsini yine Nesâî ; Abdullah b. Amr hadîsini Ebû Dâvûd; Ebû Ümâme hadîsini Ebû Dâvûd ile Ibni Mâce: Amr b. Hârice hadîsini Tirmizî Nesaî ve îbni Mâce; Berâ ' hadîsini Tâberânî ; Zeyd b. Erkâm hadîsini dahî Tâberânî «EJ-Kebîr» adli eserinde tahrîc etmislerdir.
Bunlardan maada Ebû Ya'lâ e1- Mavsî Hz. Muâviye'den; Bezzâr da tbni Ömer (Radiyallahu ann) 'dan hadîsler rivayet etmislerdir,
Bu rivayetlerin hepsi babimiz hadîsi gibidir. Yalniz bâzilarinda «zânîye de tas vardir» cümlesi zikredilmemistir. Hüküm i'tibâri ile bu hadîs de yukanki hadîs gibidir.

11- Kaifin Çocugu Ilhak Etmesi ile Amel Babi

38-(1459) Bize Yahya b. Yahya ile Muhammed b. Rumh rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Leys haber verdi. H.
Bize Kuteybetü'bnü SaîJ de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Leys, Ibni Sihâb'dan, o da Urve'den, o da Âise'den naklen rivayet eyledi. Âise (Radiyallahü anha) söyle demis :
ResülüUah (SallaHahü Aleyhi ve Selle m) sevinçli, yüzünün hatlari parlar bir halde yanima girdi ve :
«Baksan a! Demin Mücezziz Zeyd b. Hârisa ile Usâmetü'bnü Zeyd'e bakti da : Süphesiz bu ayaklar birbirinden (meydana gelmis) dir; dedi.» buyurdular.

39- (...) Bana Amru'n-Nâkid ile Züheyr b. Harb ve Ebû Bekr b. Ebî Seybe rivayet ettiler. Lâfiz Amr'mdir. (Dediler ki) : Bize Süfyân, Zührî'den, o da Urve'den, o da Âise'den naklen rivayet etti. Âise söyle demis:
Bir giin KesûMillah(Sallallahü Aleyhi ve Sellem) sevinçle yanima girdi ve: «Ya Âise! Baksan a! Mücezziz el-Müdlicî yanima girdi de Usâme ile Zeyd'i gördü. Üzerlerinde bir kadife vardi. Onunla baslarini örtmüsler; ayaklari açik kalmisti. Mücezziz : Süphesiz bu ayaklar birbirinden (meydana gelmis) dir, dedi.» buyurdular.

40- (...) Bize bu hadîsi Mansûr b. Ebî Müzâhim dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibrahim b. Sa'd, Zührî'den, o da Urve'den, o da Âise'-den naklen rivayet etti, Âise (Radiyallahû anha) söyle demis:
Üsâmetü'bnü Zeyd ile Zeyd b. Harise yatarlarken içeri bir kâif girmis. Resûlüllah (SaHaUahü Aleyhi've Sellem) de orada imis. Kâif: Süphesiz bu ayaklar birbirinden olmadir; demis. Peygamber (SaîlaJlaJiü Aleyhi ve Sellem) buna sevinerek hosnûd kalmis da; Âise'ye (bana) haber verdi.

(...) Bana Harmeletirbnü Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibni Vehb haber verdi. (Dedi ki) : Bana Yûnus haber verdi. H.
Bize Abd b. Humeyd de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdürrezzak haber verdi. (Dedi ki) : Bize Ma'mer ile îbnü Cüreyc haber verdiler.

Bu râvilerin' hepsi Zührî'den bu isnâdla yukarikilerin hadîsi mânasinda rivayette bulunmuslardir. Yûnus hadîsinde : «Mücezziz kâif idi» ziyâdesi vardir.
Bu hadîsi Buhari «Ferâiz» bahsinde; Ebû Dâvûd ile Nesâî «Talâk»da; Tirmizî «Velâ'»da tahrîc etmislerdir.
Kâif: Kiyafet ve eserden anlayan demektir. Fukaha bu kelimeyi benzerligi bilen, eserleri birbirinden ayiran kimse mânâsinda kullanmislardir.
Câhiliyyet devrinde Araplar Hz. Üsame'nin nesebine ta'n ederlerdi. Çünkü babasi Zeyd (RadryaJIahu anh) beyaz tenli oldugu halde Üsâme son derece siyah idi. Renk itibariyle o babasina degil, annesi Ümmü Eymen'e benziyordu. Iste kâif Hz. Zeyd ile Üsâme'nin baba-oguî olduklarim söylemekle âdeta ta'nedenlere cevap vermis, onlari susturmus oldugu için Resûlüîîah (SaUaliahii Aleyhi ve Sellem) buna sevinmistir. Çünkü Araplar kâiflerin sözüne inanirlardi.
Hz. Müceziz b. A'ver , Benî VüdIic kabilesine mensub bir sahâbîdir. Misir'm fethine istirak ettigi söylenir. Araplar Benî Müdlic ile Benî Esed kabilelerinin kiyafet ilmindeki maharetlerini i'tirâf ederlerdi. Maamafih bu san'at onlara mahsus degildi. Kureys kabilesine mensûb olan Hz. Ömer'in de kiyafet ilmini bildigi rivayet edilmistir.
cümlesinin asil mânâsi «Görmedin mi?» demek ise de burada ondan murâd bir seyi haber vermek veya bildirmek oldugu için biz onu «Baksan a!» diye terceme ettik.
Hadîs-i serîf kâifin sözü ile bir hüküm isbât edilebilecegine delildir. Ashâb-i kiramdan Enes b. Mâlik ile esah rivayete göre Ömer (Radiyallahû anhûmafmn kavilleri budur. Cumhûr-u ulemâ ile Atâ' , Evzâî, Leys, Imam Safiî, Imam Ahmed ve Ebû Sevr'in mezhepleri de budur. Imam Mâlik 'den meshur olan rivayete göre cariyeler hakkinda kâifin sözü delil ise de, hür kadinlar hakkinda delil olamaz. Bir rivayette o da cumhurla beraberdir.
Küfe ulemâsi ile Ishâk . Sevri ve Hanefî'ler kiyafetle verile» hükmün bâtil olduguna kaildirler. Çünkü bu bir zan ve tahminden ibarettir: serîatte onunla amel câiz degildir,
Babimiz hadîsinde kiyafetle hüküm Isbât ediîdigne delil yoktur. Zira Üsâme (Rculiyailaku anki'm daha önceden nesebi sabit bulunuyordu. ResûlüIIah (Sallallahü Aleyhi ve Selle m) de kâifin sözü ile istidlal etmis degil, sadece Mücezziz'in hakka isabetine sasmistir. Bununla hüküm vâcib olmaz.
Kiyafetle ameli caiz gö'renlerce kâifin âdil. tecrübeli ve anlayisli olmasi sarttir. Aded meselesinde ihtilâf etmislerdi:. Sâfiî1erin esah kavline göre bir kâifin sözü ile amel olunur. Imam Mâlik ile bâzi Sâfiî1er kâifin iki olmasini sart kosmuslardir.
Kâif kavli ile ancak iki muhterem d mâ'dan dogan çocuk hakkinda amel edilir. Meselâ; bir kimse cariyesi ile cinsî münasebette bulunduktan sonra onu satar; müsteri de istibrâ yapmadan cimâ'da bulunur da câriye müsterinin cimâ'mdan alti ay sonra, sahibinin cimâ'mdan ise dört sene geçmeden dogurursa çocugun nesebi hakkinda kâife müracaat edilir. Kâif çocugun nesebini hangisine ilhak ederse çocuk onun olur. Hiç birine ilhak edemez ve çocugun bunlarin ikisinden de olmadigini söylerse, çocuk büyüyünceye kadar birakilir. O zaman hangisine meyi ederse ona verilir. Sayet kâif çocugu ikisine birden ilhak ederse Hz. Ömer (Radiyallahû anh) ile Imam Safiî ve Mâ1ik'e göre çocuk yine büyüyünceye kadar birakilir; sonra hangisine meyi ederse ona verilir.
Ebû Sevr ile Suhnun'a göre çocuk ikisinin müsterek evlâdi olur. Mâ1ikîIer'den Macesû ile Muhammed b. Mes1eme çocugun daha fazla kime benzerse ona verilecegine kail olmuslardir.
Kâifi delil kabul etmeyenler arasinda dahî münâzeali çocuk hakkinda ihtilâf vardir. îrnam Âzam'a göre münâzea edenler erkek olsun kadin olsun çocugun nesebi her ikisine müstereken ilhak olunur. Imam Ebû Yûsuf 'la Imam Muhammed münâzea edenlerin kadin olduklari takdirde çocugun onlardan yalniz birine ilhak edilebilecegine; Ishâk ise aralarinda kur'a çekilecegine kail olmuslardir.

12- Zifaftan Sonra Bakire ile Dul Kadinin Yanlarinda Kocalarinin Ne Kadar Kalmasini Hak Ettikleri Babi

41- .(1460) Bize Ebû Bekr h. Ebî Seybe ile Muhammed b. Hatim ve Yâkub b. Ibrahim rivayet etliler. Lâfiz Ebû

Bekr'indir. (Dediler ki) : Bize Yahya b. Saîrî, Süfyân'daii. o da Muhammed b. Ebî Bekr'den, o da AbdülnielIk b. Ebî Bekr b. Abdirrahmân b. Haris b. Hisâm'dan-, o da babasindan, o da Ümmü Seleme'den naklen rivayet etti ki, Resûlüllah (Sallafcahü Aleyhi ve SelIemj'IJmmii Seîeme ile evlendigi vakit yaninda üç gece kalmis ve :
«Süphesiz kI sana ehlinden bîr hakaret yoktur, istersen sana yedi geceyi tamamlarim. Ama sana yediyi tamamlarsam (diger) kadinlarima da tamamlarim.» buyurmuslar.

42- (...) Bize Yahya b. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Mâlik'e, Abdullah b. Ebî Bekr'den, onun da Abdülmelik b. Ebî Bekr b. Abdirrahman'-dan naklen rivayet ettigi su hadîsi okudum: Resûlüllah (SaîküJahü Aleyhi ve Sellem) Ümmü Seleme ile evlenerek Hz. Ümmü Seleme yaninda sabahladigi vakit ona söyle buyurmuslar:
«Sana ehlinden bir hakaret yoktur, istersen senin yaninda yedi ge-ceyI iamamlarim. Dilersen üç gece kalir, sonra (diger kadinlarimi] dolasirim.»
Ümmü Seleme : «Üç gece kal!» demis.

(...) Bize Abdullah b. Meslemete'l-Ka'nebî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süleyman yâni Ibni Bilâl, Abdurrahmân b. Humeyd'den, o da Abdülmelik b. Ebî Bekr'den, o da Ebû Bekr b. Abdirrahmân'dan naklen rivayet etti ki, Resûlüllah {Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Ümmü Seleme ile evlenerek zifafa girdigi zaman yanindan çikmak istediginde Ümmü Seleme elbisesinden tutmus. Bunun üzerine Resûlüllah (SallaUahü Aleyhi ve Sellem)
«Istersen senin yaninda daha fazla kalayim ve bunu senin nevbetine sayayim. Bakireye yedi, dula üç gece (zifaf hakki) vardir.» buyurmuslar.

(...) Bize Yahya b. Yahya rivayet etti. (Dedi*ki) : Bize Ebû Damre, Abdurrahmân b. Humeyd'den bu isnâdla bu hadîsin mislini haber verdi.

43- (...) Bana Ebû Küreyb Muhammed b. Alâ' rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hafs yâni Ibni Giyâs, Abdülvâhid b. Eymen'den, o da Ebû Bekr b. Abdirrahmân b. Haris b. Hisâm'dan, o da Ümmü Seleme'den naklen rivayette bulundu. Resûlüllah (SallaUahü Aleyhi ve Sellem) 'in Ümmü Seleme ile evlendigini ve daha bazi seyler anlatti. Su da anlattiklari meyamndadir. Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Istersen sana dar diger kadinlarima da yedi geceyi tamamlarim. Sana yediyi tamamlarsam öteki kadinlarima da tamamlarim.» buyurmuslar
Darekutnî (306-385) bu hadîsin senedi hakkinda söz ederek: «Onu Abdullah b. Ebî Bekr ile Abdurrahmân b. Humeyd mürsel olarak rivayet etmislerdir. Nitekim bunu Müslim de söylemistir» demisse de Nevevî kendisine cevap vermis; ve: «Darekutnî 'nin Müs1im'e yaptigi istidrâk fâsiddir; çünkü Müslim (Rahimehullah) râvilerin hadîsi mevsû] ve mürsel olarak muhtelif sekillerde rivayet ettiklerini göstermistir. Gerek Müs1im'in gerekse fukaha ve usûlü fikih ulemasi ile muhakkik hadîs imamlarinin mezheplerine göre bir hadîs hem muttasil hem mürsel olarak rivayet edilirse ona muttasil hükmü verilir; ve o hadîsle amel vâcib olur. Zîra mürsel rivayet mevsuk râvinin ziyadesidir. Cumhûr-u ulemâya göre böyle bir rivayet makbuldür. Binâenaleyh Darekutnî 'nin istid-râki sahih degildir» demistir.
Bu hadîsi Imam Ahmed, Taberânî, Ebû Ya'lâ ve Beyhakî buradakinden daha uzun olarak tahrîc etmislerdir.
Hadîs-i serîfdeki: «Sana ehlinden bir hakaret yoktur» cümlesinden murâd : «Sana benim tarafimdan bir tahkir ve asagilama yoktur. Hakkini hiç bir noksansiz alirsin» demektir. Bundan sonra Resûlüllah (SallaUahü Aleyhi ve Selem) Hz. Ümmü Seleme 'nin hakkini beyan etmis; onun üç yahud yedi geceyi seçmekte muhayyer oldugunu bildirmistir. Ümmü Seleme (Radiyallahû anha) da yaninda üç gece kalmasini istemistir. Bittabi bunda günler de dâhildir.

44- (1461) Bize Yahya b. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hü-seym, Hâlid'den, o da Ebû Kilâbe'den, o da Enes h. Mâlik'den naklen haber verdi. Enes söyle demis :

«Bir adam bakire kizi dul kadinin üzerine alirsa onun yaninda yedi gece kalir. Dulu bakirenin üzerine alirsa yaninda üç gece kalir.»
Hâlid demis ki : «Enes bu hadîsi merfu' olarak rivayet etmistir desem dogru söylemis olurum. Lâkin o : Sünnet böyledir, dedi.»

45- (...) Bana Muhammed b. Kâfi' rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdürrezzâk rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süfyân. Eyyûb ile Hâlid-i Hazzâ'dan, onlar da Ebû Kilâbe'den. o da Enes'den naklen haber verdi. Enes (Radiyallahu anh):
«Evlenen bir kimsenin bakire olan karisinin yaninda yedi gece kalmasi sünnettendir.» demis.
Hâlid: «Istesem: Enes bu hadîsi Peygamber (SallaîuUiü Aleyhi ve Seller») 'e ref etti, derdim.» demis.
Bu hadîsi Buhârî «Kitâbü'n-Nîkâh»da iki tarîkden tahrîc ettigi gibi, Tirmizi ile Ibni Mâce dahi ayni bahisde muhtelif râvilerden tahrîc etmislerdir. Tahâvi onu hepsi sahîh olan on tarîkten rivayet etmistir.
Hz. Enes 'in «-Sünnet böyledir» sözü ictihâd yoiu ile hadisin mer-fû' olmasini iktizâ eyler. Nevevî diyor ki : «Bu söz hadîsin Peygamber (SallaUahü Aleyhi ve Sellem)'e ref ini iktizâ eder. Sah âbî : Sünnet böyledir; yahud su is sünnettendir, derse hüküm i'tibâri ile : Pey-gamber (SallaUahü Aleyhi ve Sellcmj söyle buyurdu, demek gibidir.» Maama-fih Ibni Mace , îsmâîlî, Ibni Huzeyme ve Ibni Hibbân onu Hz. Enes 'den me-rfû' olarak da rivayet etmislerdir.
Hadîste zikri geçen gecelerde günler de dahildir. Yâni bakirenin yaninda yedi gün yedi gece. dulun yaninda üç gün üç gece kalinir; ve bu müddet o kadinin nevbetine katilmaz. Diger kadinlar arasindaki nevbet bundan sonra baslar. Hattâbî 'nin beyanina göre Allah'in kadinlar hakkinda emrettigi ma'rûf iste budur. Zira bakire utandigi için daha fazla mehil ve sabra, rifku te'enniye muhtaçtir. Dul kadin ise evvelce erkegi tecrübe etmistir; ancak burada hayât arkadasi yenilendigi için kendisine üç gecelik bir vuslatla ikram edilmistir.

Bu Babin Hadislerinden Çikarilan Hükümler:

1- Bir kimsenin gerek ailesi efradina gerekse baskalarina lütufkâr ve nezaketli davranmasi, hak ve hakikati onlarin anlayabilecekleri sekilde ifâde etmesi müstehabtir.
2- Zevceler arasinda adalete riâyet gerekir.
3- Yeni evlenen kadina bakire ise yedi gün yedi gece; dul ise üç gün üç gece zifaf hakki vardir. Dul kadin dilerse kocasi onun yaninda da yedi gece kalabilir; fakat sonra bu yedi geceyi sâir kadinlarina kaza eder. Imam Mâlik, Safiî, Ahmed b. Hanbel, Ishâk Ebû Sevr ve diger birçok ulemânin kavilleri budur.
Hanefiyye imamlari ile Hakem ve Hammâd b. Ebî Sü1eymana göre yeni evlendigi kadinin yaninda kaç gece kalirsa öteki kadinlarinin yaninda da okadar kalmak îcâbeder. Bu hu-sûsda Hanefî1er babimizin Ümmü Seleme (Radiyalfahu anha) hadîsi ile; muhalifleri de Hz. Enes rivayeti ile istidlal etmislerdir.
4- Zifaf hakkina kail olanlar bu hakkin kadina mi yoksa kocasina mi âid oldugunda ihtilâf etmislerdir. Sâfii1er'îe diger birçok ulemâya göre kadinin hakkidir. Mâ1ikî1er'den bâzilari bunun diger kadinlarina karsi kocanin hakki oldugunu söylemislerdir.
Bu hakkin birkaç kadinla evlenenlere mahsus olup olmadigi dahî ihtilaflidir. Ibni Abdi1berr'in beyânina göre cumhur bu hakkin zifaf dolay isiyle yeni kadina mahsus oldugunu söylemislerdir. Bu hususta o kimsenin baska karisi bulunsun bulunmasin müsavidir. Zira hadîs umûmîdir. Bakire ile evlenen onun yaninda yedi gece. dul ile evlenen üç gece kalacaktir.
Bir taifeye göre bu hadîs birkaç karisi olanlara âiddir. Çünkü yeni evlendiginden baska karisj olmayan kimse Ömrü boyunca onun yaninda kalir. Fakat baska kadinlari bulunan kimseye nisbetle bu günler yeni kadini alistirmak için ona bir ikramdir. Kaadî Iyâz bu kavli tercih etmis; Sâfiî1er'den Begavî cezmen ona kail olmustur. Ancak Nevevî'nin beyanina göre birinci kavi daha kuvvetli görüidügü için ekseri ulemâ, onu ihtiyar etmislerdir.
Evlenen kimsenin baska kadinlari da varsa yeni zevcesinin yaninda birkaç gün kalmasi vâcib mi yoksa müstehab

midir? meselesi de ihtilaflidir. Sâfiî1er'e göre vâcibtir. IbnI Kaasim bu kavli Imam Mâ1ik'den de rivayet etmistir. Ibn i Abi1hakem'in rivayetine göre ise Imam Mâlik bunun müstehab olduguna kaildir.

13- Zevceler Arasinda Adalet ve Sünnet Vechin Her Zevceye Günü Ile Birlikte Bir Gece Tahsis Edilmesi Oldugunu Beyan Babi

46- (1462) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Sebâbetü'bnü Sevvâr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süleyman b. Mu-gîre, Sâbit'den, o da Enes'den naklen rivayet etti. Enes söyle demis :
Peygamber (SallallahÜ Aleyhi ve Sellen) 'in dokuz zevcesi vardi. Bunlar arasinda kasim yaptigi zaman ilk kadina ancak dokuzuncudan sonra varirdi. Zevceleri her gece onun gelecegi evde toplanirlardi. Bir defa Aise'-nin evinde bulunuyormus. Derken Zeyneb gelmis. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) ona elini uzatmis. Aîse (Radiyallahû anha): O ZeyneVÜr, demis. Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) de elini çekmis. Müteakiben iki kadin atismaya baslamislar, o derece ki sesleri birbirine karismis. Bu sirada ezan okunmus. Ebû Bekr bu gürültünün yanindan geçerek kadinlarin seslerim isitmis ve :
— Yâ Resûlâllah namaza çik! Onlarin da agizlarina toprak saç! demis. Bunun üzerine Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) çikmis. Arkasindan Âise:
Simdi Peygamber (SallallahÜ Aleyhi ve Sellem) namazim bitirir. Ve Ebû Bekr gelerek bana yapacagim yapar; demis. (Filhakika) Peygamber (SallallahÜ Aleyhi ve Sellem) namazini bitirdigi vakit Ebû Bekr Âise'nin yanma gelerek kendisine agir lâf söylemis : «Sen böyle mi yapiyorsun?» demis.
Kasm: Lügatte herkesin nasibini ayirmak yâni taksim etmek mânâsina gelir. Bunda ondan murâd kadinlar arasinda adalet ve müsavata riâyet etmektir. Bâzan kasme adalet de denilir.
Kasmin mutlak suretle hakikati imkânsizdir. Nitekim Allah Teâlâ Hazretleri:
«Siz ne kadar özenseniz kadinlar arasinda müsavat gösteremezsiniz..»[6] buyurarak bunu haber vermistir. Halbuki evlenen erkeklere zevceleri arasinda adalete riâyet emredilmistir. Demek oluyor ki, bu adalet mutlak degil, muayyen seylerdedir. Evet, bir adam birden fazla kadin ile evlenirse yanlarinda gecelemek hususunda adalete riâyet etmesi vâcib olur. Bu hususta kadinin yenisi eskisi, bakiresi seyyibesi, müs-limesi kitâbiyyesi müsavidir. Yalniz hür kadinin hakki câriye kadinin iki mislidir. Cariyeler evli degillerse aralarinda kasme riâyet vâcib degildir.
Ask ve cinsî münâsebet gibî seylerde adalet vâcib degildir; çünkü bunlar kulun elinde olmayan seylerdir. Ebû Dâvûd, Tirmizî , Nesâî ve Ibni Mâce 'nin Hz. Âise'den rivayet ettikleri bir hadîste :
«Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) kadinlari arasinda adalete riâyet eder ve : Yâ Rabbî! Benim elimde olan adaletim budur; senin mâlik oldugun, benimse mâlik olamadigim adalet Için beni muaheze buyurma! derdi.» Ve yine ayni zevatin Hz. Ebû Hüreyre 'den rivayet ettikleri bir hadîste :
--Bir adamin iki karisi olur da aralarinda adalete riâyet etmezse kiyamet gününde bir yani düsmüs olarak gelecektir.» Baska bir rivayette :
«Bir yani yamuk olarak gelecektir.»buyurulmustur. Yâni oradaki ceza dünyadaki ameli cinsinden olacak; haktan meyi ettigi için çarpik has-redilecektir.
Sâfiîler'e göre kadinlar arasinda adalete riâyet vâcib degildir. Ancak fitneye düseceklerinden korkuldugu için hepsini birden ihmâl etmek mekruhtur.
Eesûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in dokuz zevcesinden murâd vefati anindaki zevceleridir. Bunlar: Âise, Hafsa, Sevde, Zeyneb, Ümmü Seleme, Ümmü Habîbe, Mey-mûne, Cüveyriye ve Safiyye (Ra:liyalla,';û anha) hazerâtidir.

Bu Hadisten Çikarilan Hükümler :

1- Kasnii birer geceden fazla yapmamak müstehabtir.
2- Erkegin her karisinin evine bizzat kendisinin gitmesi, kadim kendi evine çagirmamasi müstehabtir.
3- Erkek nevbeti gelmeyen karisinin evine geceleyin zaruret yokken gidemez. Peygamber (Sallallahii Aleyhi ve Sellem)"m Hz. Zeyneb'e el uzatmasi bâzilarina göre kasden degil, onu nevbet sahibi olan Âise (Radiyallahû aiihci) zannettigi içindir. Zira vakit gece idi; evlerde .simdiki gibi lâmba yoktu. Bâzilari bu gibi hareketlerin kadinlarin rizâlari ile ya-pihrdigim söylemislerdir.
4- Hadîs-i serif Peygamber (SaiiaUahü Aleyhi ve Seilem) Efendimizin güzel ahlâkina ve herkese karsi lütûîkâr davrandigina ve Hz. Ebû Bekr'in faziletine delildir.
«Onlarin agizlarina toprak saç» cümlesinden murâd : Kendilerini susturmak için mübalaga göstermek ve münakasalarini kesmektir.

14- Kadinin Nevbetini Ortagina Bagislamasinin Cevazi Babi

47- (1463) Bize Züheyr b. Harb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Cerîr, Hisâm b. Urve;den, o da babasindan, o da Âise'den naklen rivayet etti. Âise söyle demis :
Ben Sevde binti ZemVdan daha ziyâde kendi teninde olmak Istedigim bir kadin görmedim. Kendisinde saIâbet bulunan bîr kadin : Yaslaninca Resûlüllah (Sallallühil Aleyhi ve Si 'ileni i 'den olan nevbet gününü Âise'ye verdi Yâ Resûlâllah. senden olan günümü Aise'ye verdim; dedi. Bundan sonra ResûIüllah {Scûlaliahü Aleyhi ve Seilem) Âise'ye bîri kendinin biri de Sevde'nIn günü olmak üzere iki gün ayiriyordu.

48- (...) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ukbetü'bnü Hâlid rivayet ettî. H.
Bize Amru'n-Nâkid da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Esved b. Âmir rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Züheyr rivayet eyledi. H.
Bize Mücâhid b. Müsâ daîiî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yûnus b. Muhamined rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Serik rivayet etti. Bu râvile-rin hepsi Hisâm'dan bu isnâdla «Sevde yaslandigi vakit...» diyerek Ce-rîr hadîsi mânâsinda rivayette bulunmuslardir. Serîk'in hadîsinde: «Âise dedi ki: Sevde Hesûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in benden sonra aldigi ilk kadindi.» cümlesini ziyâde etmistir.
Mislâh: Deriten manasinadir. Hz. Âisenin bu sözünden mu-râd : «Ben Sevde gibi olmak isterdim» demektir. Maksadi Sevde (Radiyallahu anh) 'yi kötülemek degil, bilâkis salâbet sahibi ve iyi kalpli oldugunu anlatmaktir. Zâten hiddet bu mânâlari ifâde eden bir kelimedir.
Hz. Sevde nevbetini Âise (Radiyallahu anha)ya bagisladiktan sonra Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve SeIlem) 'in ona iki gün ayirmasi arka arkaya degil, her ikisinin evbetlerine tesadüf eden günlerdi. Ekseri ulemâya göre kendisine nevbet günü bagislanan kadinin yanmda pesi pesine iki gün kalmak ancak diger kadinlarin rizâlari ile caiz olur.
Serîk'in rivayeti Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)in Hz. Âise 'yi Sevde 'den evvel aldigini gösteriyorsa da Zührî , Katâde, Ebû Ubeyde, Muhammed b. Ishâk ve Muhammed b. Sa'd gibi birçok râviler Sevde (Radiyallahu anh) ile Hz. Âise sden önce evlendigini rivayet etmislerdir.
Hadîs-i serîf kadinin nevbetini ortagina bagislayabilecegine delildir. Ancak buna kocasinin da rizâsi sarttir. Zîra bagislayan üzerinde onun hakki vardir. Bu bagis için ivez almak caiz degildir.
Nevbetini bagislayan kadin diledigi vakit hibesinden dönebilir.

49- (1464) Bize Ebû Küreyb Muhammed b. Alâ' rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Üsâme Hisâm'dan, o da babasindan, o da Âise'den naklen rivayet etti. Âise söyle demis :
«Ben kendilerini Resul üllah (Sallallahü Aleyhi ve Selleml'e bagislayan kadinlari ayiplar da : Hiç kadin kendini hibe eder mi! derdim, Allah (Azze ve Celle) :
(O kadinlardan diledigini geriye birakir, diledigini kendine alirsin. Bosadiklarindan arzu ettigini almanda sana

bir mes'ûliyet yoktur.) [7] âyet-i kerimemin i indirince : Vallahi Babbinin senin arzunu hemen yerine getirdigini görüyorum, dedim.»

50- (...) Bize bu hadîsi Ebû Bekr b. Ebî Seybe de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdetâ'bnü Süleyman, Hisâm'dan, o da babasindan, o da Âise'den naklen rivayet etti. Âise söyle dermis : «Ben : Hiç kadin kendini bir erkege hibe etmekten utanmiyor mu? diyordum. Nihayet Allah (Azzc ve Çelkii
(O kadinlardan diledigini geriye birakir; diledigini kendine alirsin!..) âyet-i kerîmesini indirince : Hakikaten Rabbin senin arzunu hemen yerine getiriyor, dedim.»
Bu hadîsi Buhârî «Tefsir» bahsinde; Nesâi «Nikâh», «Is-retü'n-Nisâ'» ve Tefsîr»de tahrîc etmislerdir.
Hadîsin zahirinden anlasiliyor ki, kendilerini hibe eden kadinlar Çokmus. Filhakika Ibni Ebî Hatim'in rivayetine göre Havle binti Hakîm; Sa'bî'nin rivayetine göre Ümmü Süreyk; Ebû Ubeyde 'nin rivayetine nazaran Fâtime binti
Sureyh bunlardandir. Bâzilari Leylâ binti Hatîm ile Meymûne binti Haris 'i de kendilerini hibe eden kadinlardan saymislardir.
Bahsi geçen âyet-i kerîme'yi «Kessaf» sahibi Zemahserî (467-538) : «Dilediklerinle yatmayi terk eder; dilediklerinle yatarsin; yahud dilediklerini bosar; dilediklerini nikâhinda tutarsin; veya istediklerine kasim yapmaz; istediklerine yaparsin yâhud ümmetinin kadinlarindan arzu ettigini almaz; istedigini alirsin...» seklinde tefsir etmistir.
Kendini hibe eden bir kadinla mehirsiz evlenmek Peygamber
(Sallatlahü Aleyhi ve Sellem) Efendimize mahsûstur. Ulemâ âyet-i kerîme'sinin
«Bundan sonra sana kadinlar helâl degildir.» [8] âyetini nesh edip etmediginde ihtilâfa düsmüslerdir. Bazilari neshe kail olmus ve: «Bu âyet Peygamber (Saîlallahü Aleyhi ve Seîlem):e diledigi kadinlarla evlenmeyi mubah kilmaktadir.» demis; bir takimlari kadinlari haram kilan âyetin sünnetle neshedildigini söylemislerdir. Zeyd b. Erkâm (Radiyailahu anh) : *Bu âyet indikten sonra Peygamber (Saîlallahü Aleyhi ve Sellem) Müleyke, Safiyye ve Cüveyriye (Radiyailahu anha)Ile evlendi.» demis; Hz. Âise dahî Resûlüllah (Saîlallahü Aleyhi ve Selletn) in kendisine ümmetin bütün kadinlari helâl edilmeden dünyâdan gitmedigini söylemistir.
Bunun tamamiyle ziddina kail olanlar da vardir. Onlara göre âyet-i kerimesi âyetini neshetmistir. Nevevî birinci kavlin esah oldugunu söylemis ve Sâfiîyye ulemâsinin: «Esahh kavil. Peygamber (Sallallaiiü A leyhi ve Sellem) 'in kendisine zevceleri ile birlikte ümmetinin bütün kadinlari mubah kilinmadan dünyâdan gitmemis olmasidir.» dediklerini nakletmistir.

51- (1465) Bize Ishâk b. Ibrahim ile Muhammed b. Hatim rivayet ettiler. Muhammed b. Hatim (Dedi ki) : Bize Muhammed b. Bekr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibni Cüreyc haber verdi. (Dedi ki) : Bana Atâ' haber verdi. (Dedi ki) : Ibni Abbâs ile birlikte Serif'de Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Seliemjm zevcesi Meymûne'nin cenazesinde bulunduk, îbni Abbâs: «Bu kadin Peygamber (Sallaüahü Aleyhi ve Sellemy\n zevcesi-dir. Imdi tabutunu kaldirdigimiz zaman sarsmayin, sallamayin, hos tutun! Filhakika ResûKiIIah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem^'m nikâhinda dokuz kadin vardi. (Bunlarin) sekizine kasm yapar; birine yapmazdi.» dedi.
Atâ': «Kendisine kasim yapmadigi zevcesi Safîyye binti Huyey b. Âhtab idi» demis.

52- (...) Bize Muhammed b. Râfi' ile Abd b. Humeyd hep birden Abdürrezazk'dan, o da Ibni Cüreyc'den bu isnâdia rivayette bulundular. Ibnî Cüreyc sunu da ziyade etmis: «Atâ' dedi ki : Ezvâc-i tâhirâtin en son vefat edeni bu kadin idi; Medine'de vefat etmistir.»
Bu hadîsi Buhârî «Nikâh» bahsinde; Nesâi «Nikâh» ve «IsretÜ'n-Nisâ!»da muhtelif râvilerden tahric etmislerdir.
Dokuz kadinla evlenmek ~Peygamher(SallaUahü Aleyhi ve Sellem) 'e mahsustur. Ümmeti hakkinda son adet

dörttür.
Eesül-ü Ekrem (Sollatlahü Aleyhi ve Sellem) Hz. Meymûne hinti el-Hilâliyye ile hicretin altinci yilinda evlenmis; Serif'de zifaf olmustu. Serif Mekke'ye on iki mil mesafede bulunan bir yerdir, Meymûne (Radiyallahü anha) hicretin elli bir veya elli üçüncü yilinda burada vefat etmis; cenaze namazini Hz. Ibni Abbâs kilmistir.
Ibni Abbâs (Radiyallahü an/j/nm buradaki tavsiyesinden mak-sad : Mü'mine vefatindan sonra dahî hürmet gösterilmesidir. Çünkü mü'-min hürmeti bakîdir. Bu hürmet ezvâc-i tahirât hakkinda daha da mü-ekkeddir.
EesûIÜÎlah (Sallallahü Aleyhi veSellemj'in vefatinda hayâtta olan zevcelerinin isimlerini az yukarida görmüstük. Bunlardan yalniz Sevde binti Zem'a'ya kasim yapmazdi. Hz. Sevde yaslanmis hatta Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) kendisini bosamayi düsünmüstü. Sevde (Radiyallahü anha);
«Beni bosama da ne yaparsan yap! Zira fcen senin zevcelerin arasinda hasrolunmak isterim. Nevbet günümü Âise'ye bagisladan. Ben artik kadinlarin arzu ettigi seyi istemez oldum.» demisti. Bunun üzerine Hesulüliah (Salhllahü Aleyhi ve Sellem) Efendimiz onu bosamaktan vaz geçti.
Babimiz rivayetinde Atâ' : «Kendisine kasim yapmadigi zevcesi Safiyye binti Huyey'dir.» demisse de bu rivayet hatâdir. Kaadî Iyâz, Tahâvî 'nin : «Bu söz vehimdir; dogrusu Sevde 'dir. Burada hadîsi Atâ'dan rivayet eden îbnü Cüreyc hatâ etmistir.» dedigini naklediyor. Nevevî de ulemânin: «Bu söz Atâ'dan rivayet eden Ibni Cüreyc 'in bir vehmidir.» dediklerini söylemektedir.
Hz. Safiyye 'nin diger ezvâc-i tâhirât gibi nevbete dâhiî oldugun Ibni Sa'd üç tarikten rivayet etmistir.
Atânm : «Ezvâc-i tâhirâtm en son vefat edeni bu kadin idi» sözü hakkinda Kaadî lyâz su mutâleada bulunmustur : «Zahire bakilirsa Atâ' son vefat edenden Meymûne'yi kasdetmistir. Ama hadîsde onun Serif'de vefat ettigini söylemisti. Serif, Mekke'nin yakinindadir. Su halde (Medine 'de) sözü vehimdir...».
Nevevî'ye göre «Medine 'de vefat etmistir» sözünün Hz. Safiyye'ye âid olmasi ihtimâli vardir; yâhud bu mânâda zahirdir.

15- Dindar Kadinla Evlenmenin Müstehab Olusu Babi

53- (1466) Bize Züheyr b. Harb ile Muhammedü'bnü'l-Miisennâ ve Ubeydullah b. Saîd rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Yahya b. Saîd, UbeyduUah'dan naklen rivayet etti. (Demis ki) : Bana Saîd b. Ebî Saîd babasindan, o da Ebû Hüreyre'den. o da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'den naklen haber verdi,
«Kadin dört sey için nikâh edilir : Mali, asaleti, güzelligi ve dîni için. Sen dindarina zaferyâb ol ellerin topraklansin!» buyurmuslar.

54- (715) Bize Muhammed b. Abdillâh b. Nümeyr rivayet etti. (Deki ki) : Bize babam rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdülmelik b. Ebî Süleyman, Atâ'dan naklen rivayet etti. (Demis ki) : Bana Câbir b. Abdillâh haber verdi. (Dedi ki) :
Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi'veSelîem)zamaninda bir kadinla evlendim. Sonra Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Seltemi'e tesadüf ettim. (Bana):
«Yâ Câbir, evlendin mi?» diye sordu.
— Evet, cevâbini verdim. «Bakire mi, dul mu?» dedi.
— Dul, dedim.
«Bakire olsaydin ya! Onunla oynasirdin!» buyurdu. Ben:
— Yâ Kesû] âl la h. benim kiz kardeslerim vardir; onlarla aramiza girer diye korktum, dedim.
«O hâlde Öyle olsun. Zira kadin ya dîni, ya mali, yahud güzelligi için alinir. Sen dindarini almaga bak, ellerin topraklansin!» buyurdular.
Hz. Ebû Hüreyre hadîsini Buhari, Ebû Dâvûd, Nesâî ve îbni Mâce «Nikâh» bahsinde muhtelif râvilerden tahrîc etmislerdir.
Resûlüllah (SallatlahüA leyhi ve Sellem) bu hadîslerle insanlarin âdetini haber vermistir. Maksadi: Siz de böyle

yapin demek degildir. Çünkü halk arasinda evlenmek için bu dört seye bakilir. Bunlarin içinde en az ragbet gören haslet de dindarliktir. Fahr-i kâinat (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Efendimiz bu hususta irsâd isteyenleri:
«Sen dindarini almana bak!:> sözü ile irsâd buyurmustur.
Filvaki birçok insanlar alacaklari kadinin zengin olmasina dikkat ederler. Zira zengin kadin kocasina mâlî husûsâtta agir tekliflerde bulunmaz. Hattâ ekseriya kocasi onun malindan istifâde eder. El-Mühe11eb diyor ki: «Bu hadîs erkegin karisinin malindan istifâde edebilecegine delildir. Kadin gönül rizâsi iîe müsaade ederse, mali kocasina
helâldir. Etmezse kocasi ancak ona verdigi mehir mikdâri malini sarf edebilir.»
Kadin mehrini cihazi için harcamak istemezse mecbur edilir mi, edilmez mi? meselesi ulemâ arasinda ihtilaflidir. Imam Mâlik 'e göre mehir çok ise kadin onun az bir miktarini kendi borcuna sarf edebilir.
Imam Âzam 'la Sevrî ve Imam Safiî kadinin mehrini harcamaga mecbur edilemeyecegine kaildirler. Onlara göre mehir kadinin hakkidir; onu nereye Isterse oraya sarfeder.
Haseb: Asalet, soy-sop ve güzel fiiller mânâlarinda kullanilir. Bu kelime esas itibariyle ecdâd ve akrabanin sereflerini sayip dökerek Ögün-mektir ve hesabdan alinmistir. Çünkü Araplar ögünürken babalarinin menkabelerini sayarlar; kimin menkabesi sayi itibariyle fazla çikarsa onun lehine hüküm verilirdi.
Güzellik her seyde matlûb olan bir haslettir. Bahusus hayat arkadasi olacak kadinda bana daha ziyade ehemmiyet verilir.
Dine gelince: Dünya ve âhiret seâdeti ancak onunla kaimdir. Dindar ve mürüvvet sahibi bir erkegin her seyde bilhassa evlilik gibi devam edip gidecek husûsâtta dikkatini buna teksif etmesi gerekir. Onun içindir ki Resûlüllah. (Sailallahü Aleyhi ve Sellem) Efendimiz dindari tavsiye etmis; hem de bu bâbta en kuvvetli ve en belîg kelimeyi kullanarak :
«Dindarina zaferyâb ol!» buyurmustur.
«Ellerin topraklansin!» cümlesi hakkinda «Gusül» bahsinde izâhât verilmisti. Hülâsasi sudur ki u-Bu cümle aslinda bed duâ ifâde ederse de Araplar onu inkâr, teaccup, ta'zîzn ve bir seye tesvik mânâlarinda kullanirlar. Burada da tesvik mânâsinda kullanilmistir. Yâni emrimi yerine getirmezsen ellerin fakir olsun! demektir.
Babimiz rivayetleri her isde dindarlarla beraber olmaya tesvik etmektedirler. Zira dindar bir kimse ile düsüp kalkanlar, onun güzel ahlâkindan ve bereketinden müstefid olurlar. Kendilerine ondan hiç bir zarar ve kötülük gelmez.
Hz. Câbir hadîsini bütün «Kütüb-ü Sitte» sahipleri muhtelif sekillerde tahrîc etmislerdir. Müs1im'in bu hadîs hakkindaki rivayetleri asagidaki bâbta devam edecektir.

16- Bakire Ile Evlenmenin Müstehab Olusu Babi

55- (...) Bize Übeydullah b. Muâz rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be, Mubârib'den, o da Câbir b. Abdillâh'dan naklen rivayet etti. Câbir söyle demis :
— Ben bir kadinla evlendim. Derken Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Se/temjbana :
«Evlendin mi?» diye sordu. Ben:
— Evet, cevâbin verdim. «Bakire mi, dul mu?» dedi,
— Dul, dedim. .
«Bakireler ve onlarin cilveleri varken sen nerede geziyorsun?» buyurdular.
Su'be demis ki : «Ben bu hadîsi Amr b. Dinar'a söyledim de bana su cevâbi verdi : Onu Câbir'den ben de isittim; ancak o :
«Kiz olsaydin ya! Sen onunla, o seninle oynasirdiniz» dedi.

56- (...) Bize Yahya b. Yahya ile Ebu'r-Rabî'ez-Zebrânî rivayet ettiler. Yahya dedi ki : Bize Hammâd b. Zeyd, Amr b. Dinar'dan, o da Câbir b. Abdillâh'dan naklen haber verdi. (Demis ki) : Babam Abdullah vefat ederek

dokuz kiz birakti —yâhud yedi kiz demis—. Derken ben dul bir kadinla evlendim. Resûlüllah (Satlallahü Aleyhi ve Sellem) bana;
«Yâ Câbir, evlendin mi?» diye sordu.
— Evet, cevâbini verdim.
«Bâkîre mi aldin, dul mu?» dedi.
— Hayir, dul aldim yâ Resûlâîlah! dedim.'
«Bakire olsaydin ya! Sen onunla, o seninle oynasirdiniz!» buyurdular. —Yahud birbirinizi güldürürdünüz— buyurdu. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'e dedim ki:
— Gerçekten Abdullah vefat etti ve dokuz —yahud yedi— kiz birakti. Ben de onlara kendileri gibi bir kiz getirmeyi yahud bîr kizla gelmeyi dogru bulmadim. Onlara bakis görüs edecek bir kadin getirmek istedim. Resûîüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«öyle Ise Allah sana mübarek eylesin!» buyurdu; yahud bana hayir duada bulundu.
Ebu'r-Rabî'in rivayetinde : «Sen onunla, o seninle oynasir; ve birbirinizi güldürürdünüz.» cümlesi vardir.

(...) Bu hadîsi bize Kuteybetü'bnü Saîd de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süfyân, Amr'dan, o da CâbIr b. Abdillâh'dan naklen rivayet etti. Câbir söyle demis: «Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) bana:
«Evlendin mi yâ Câbir?» dedi.
Râvi hadîsi: «Onlara bakacak ve saçlarini tarayacak bîr kadin...» cümlesine kadar rivayet etmis; Resûlüllah (SallallaJiü Aleyhi ve Sellem) 'in : «isabet etmissin!» buyurdugunu söylemis; sonrasini zikretmemistir.
Bu hadîsi Buhar i «Nafakaat» ve «Deavât» bahislerinde; Tirmizî ile Nesâî «Nikâh»da taline etmislerdir.
Liâb: Lâ'abe fiilinin masdari olup oynasmak, cilve yapmak mânâsina gelir. Buhârî 'nin bâzi râvileri bu kelimeyi seklinde rivayet etmislerdir; lüâb : tükürük demektir. Bâzilari bu mânâyi da ihtimal dahilinde görmüslerse de Kaadî Iy âz Müs1im'in kitabinda kelimenin yalniz «Liâb» seklinde rivayet edildigini söyledikten sonra: «Kelâm ulemâsinin cumhuru, bu hadîsin serhinde mülâ'abeyi ma'ruf olan oyun mânâsina hamletmislerdir. (Birbirinizi güldürürdünüz) buyu-rulmus olmasi da bu mânâyi te'yîd eder.» demistir.
Hz. Câbir'in «Helak oldu» ta'bîri ile ölümünden bahsettigi Abdullah kendi babasidir. Abdullah (Radiyallahu anh) Uhud gazasinda sehîd olmustu.
Helak olmak ta'bîri bâzan zemm için yâni «gebermek» yerinde kullanilirsa da birçok yerlerde zemm kasdedilmeksizin vefat mânâsini ifâde eder. Nitekim Kur'ân-i Kerîm'de Yûsuf (Aleyhisselam) in vefati bu kelime ile ifâde buyurulmustur. Burada da öyledir.
Bu rivayetler : Bakirelerle evlenmenin fazilet ve sevabina, erkegin karisi ile oynasip sakalasabilecegme, iyi geçinmeye, büyüklerin, maiyyet-lerinde bulunanlari teftis ve irsad etmelerine, Hz. Câbir'in kiz kardeslerini kendi nefsine tercih edecek derecede fazîlet sahibi olduguna, kadinin kendi rizâsi ile kocasina ve onun çocuklarina hizmet edebilecegine ve hayirli bir is yapan kimseye duâ edilecegine delâlet ederler.
Rivayetlerde «yâhud» ta'bîriyle ifâde edilen cümleler, râvinin sekk ettigini gösterirler.

57- (...) Bize Yahya b. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hüseym, Seyyar'dan, o da Sa'bî'den, o da Câbir b. AbdiIIâh'dan naklen haber verdi. Câbir söyle demis:
Bir gazada Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seîlem)ile beraber idik. Döndügümüz vakit ben yavas giden bir deveme binerek (herkesten) acele davrandim. Derken arkamdan bana bir suvâri yetiserek elindeki sopa ile dürttü. Bunun üzerine hayvanim görmüs oldugun en iyi develer gibi kosmaga basladi. Bir de baktim Resûlüllah (Saltallahü Aleyhi ve Sellem)'in huzurunda degil miyim! (Bana) :
«Neye acele ediyorsun yâ CâbIr?» dedi,
— Yâ Resûlallah, ben yeni evliyim, dedim.
vBâkIre ile mi evlendin, dul ile mi?» dîye sordu,
— Dul aldim, dedim.

«Bakire alsadyin ya! Sen onunla, o seninle oynasirdiniz!» buyurdu.
Medine'ye geldigimizde sehre girmeye hazirlandik. Resûlüllah iSallallahü Aleyhi ve Sellem) :
«Agir olun! Tâ ki daginik saçli kadinin taranmasi; kocasi evde olmayanin kasiklarini tiras edebilmesi için sehre geceleyin yâni yatsi zamani girelim!» buyurdular ve sunu ilâve ettiler:
«Medine'ye vardigin zaman cima' etmeye bak, cima' etmeye!»

(...) Bize Muhammedu'bnü'l-Müsennâ rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdülvehhâb yâni Ibni Abdümecîd es-Sekafî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize UbeyduIIah, Vehb b. Keysân'dan, o da Câbir b. Abdillâh'dan naklen rivayet etti. Câbir söyle demis :
Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) ile birlikte bir gazaya çiktim.
Devem beni geri birakti. Derken yanima Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seîlem) gelerek bana :
«Yâ CâbIr!» diye seslendi.
— Efendim, dedim.
«Ne hâldesin?» dedi.
— Devem beni geri birakti ve bîtâb düstü de arkada kaldim; cevâbim verdim. Bunun üzerine hayvanindan inerek bastonu ile devemi çekti. Sonra (bana) :
«Bin!» dedi. Ben de bindim, Yemin olsun hayvanim Resûlüllah (SaîlaîîahÜ Aleyhi ve Sellem) in devesini geçmesin diye onu durdurmaga çalistigimi bilirim. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) ;
«Evlendin mi?» diye sordu.
— Evet, cevâbini verdim.
«Bakire mi aldin, dul mu?» dedi.
— Bu! aldiran, dedim.
«Bakire olsaydin ya! Sen onunla, o seninle oynasird:niz!» buyurdular.
— Benim kiz kardeslerim vardir. Bu sebeple onlari toplayip baslarini tarayacak, kendilerine bakacak bir kadinla evlenmek istedim; dedim.
«Dikkat et! iste geliyorsun! Evine vardiginda cima' etmeye bak, cima' etmeye!» buyurdu. Sonra :
«Deveni satiyor musun?» diye sordu.
— Evet, dedim. Onu bir okiyye mukabilinde benden satin aldi. Sonra Kesûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) (Medine'ye) geldi. Ben ertesi gün geldim. Az sonra mescide geldim; ve onu mescidin kapisinda buldum.
(Bana) :
«SimdI mI geldin?» dîye sordu.
— Evet, dedim.
«Dyle ise deveni birak da gir iki rek'at namaz kil!» buyurdular. Hemen içeri girerek namaz kildim. Sonra döndüm. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Bilâl'a benim için bir okiyye tartmasini emir buyurdu. Bilâl de dolu dolu tartti. Ben oradan çekildim. Uzaklastigim vakit:
«Bana Câbir'I çagir!» emrini vermis. Beni çagirdilar. (Içimden) simdi deveyi bana iade edecek, dedim. Bu hayvan kadar kendisinden hoslanmadigim hiç bir sey yoktu.
«Al deveni! Parasi da senîn olsun!» buyurdular.

58- (...) Bize Muhammed b. Abdilâ'lâ rivayet etti. (Dedi ki.) : Bize Mu'temir rivayet etti. (Dedi ki) : Ben babamdan isittim. (Dedi ki) : Bize Ebû Nadra, Câbir b. Abdilîah'dan naklen rivayet etti. Câbir söyle demis:
Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) ile birlikte bir seferde idik. Ben su tasiyan bir devenin üzerinde idim, O da ordunun gerisinde bulunuyordu...
(Bâvi diyor ki) :
Câbir, Eesûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in kendisine çarptigini yahud dürttügünü söyledi. Zannederim: elindeki fok seyle dedi. (Ve sözüne devamla) sunlari anlatti : Bundan sonra Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve

Sellem, herkesi geçmege basladi. Beni çekistiriyor hatta kendisine mâni' oluyordum. Derken Kesûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Bu deveyi bana su kadara satar m:sin? Allah da seni magfiret buyursun!» diye sordu.
— O senindir yâ Nebiyyalîah! dedim. (Tekrar) :
«Bu deveyi bana su kadara satar misin? Allah da seni magfiret buyursun!» dedi.
— O senindir yâ Nebiyyalîah! dedim. Bana : «Baban öldükten sonra evlendin mi?» diye sordu.
— Evet, dedim.
«Dul mu «Eden, bakire mi?» buyurdu.
«Bakire olsaydin ya! Birbirinizi güldürür; o senimle sen onunla oy-tasirdiniz!» buyurdular.
Ebû Nadra demis ki : Artik bu söz müslümanlarin diline tesbih oldu: Söyle söyle yap! Allah da seni magfiret buyursun! demeye basladilar.
Bu rivayeti Buhârî «Nikâh», «Büyü'» ve «Surût» bahislerinde; Ebû Dâvud «Cihâd»da, Nesâî «Isretü'n-Nisâ'»da muhtelif lâfiz ve isnadlarla tahrîc etmislerdir.
Hadîsin bâzi rivayetlerinden Hz. Câbir kissasinin Tebûk seferinde geçtigi anlasiliyor. Râvüerin birçoklari bu ciheti mübhem birakmis; Ibni Ishâk ise Vehb b. Keysân rivayetine kat'iyetle kail olmustur. Bu rivayete göre vak'a Zâtü'r-Rikaa' gazasinda geçmistir. Ayni rivayeti Vâkidi dahî tahrîc etmistir. Tahâvî 'nin rivayeti de bunu te'yîd etmektedir. Zîrâ vak'anin Mekke yolundan Medine'ye dönerken cereyan ettigini gösterir. Halbuki Tebûk yolu Mekke yolu ile birlesmez. Onunla birlesen yol Zâtü'r-Rikaa' yoludur. Sühey lî de buna kaildir.
Keys : Cima' ve akil mânâlarina gelir. Kelime iki defa tekrar edilerek mansûb okunduguna göre burada ondan murâd : Yâ igrâ' yahudu tahzîrdir. Igrâ olunca mânâsi: «Cima' etmelisin!» tahzîr kabul .edilirse : «Sakin cimâ'dan aciz gösterme!» demek olur; ve her iki veçhe göre çocuk istemeye tesvik sayilir.
Keyse akil mânâsi verenlerce bu cümleden murâd : Çocuk dogurmak için akilli davranmaktir.
Hz. Câbir'in devesi kizil renkli bir hayvanmis. Resûlüllah (Sallaliahü Aleyhi ve Sellemyin onu hakîkaten mi yoksa yalniz seklen mi satin aldigi ihtilafli oldugu gibi, kiymeti hakkindaki rivayetler de pek muhteliftir. Müs1im'in rivayetinde bir okiyye mukabilinde denilmis; Buhârî'nin muhtelif rivayetlerinde : Bir okiyye, dört dînâr, bir okiyye altin, dört okiyye, bes okiyye, iki yüz dirhem, on dînâr gibi çesitli kiymetler zikredilmistir.
Imam Ahmed'le Bezzâr'm rivayetlerinde ise on üç dinara satin aldigi bildiriliyor. Halbuki nefselemirde fiyat bir oldugu gibi, hadîsin bütün râvileri de sika ve mu'temed zevattir.
Bu ihtilâflarin sebebi hadîsin mânâ itibariyle rivayet edilmis olmasidir. Mânâ hep birdir.
Ismâî1î diyor ki: «Râvilerin fiyat mikdâri hususundaki ihtilâflari zarar etmez. Çünkü hadîsin siyakindan murâd, Peygamber (Sallaliahü Aleyhi ve ScltemVin kerem ve tevâzu'unu, ashabina karsi gösterdigi sefkati ve duasinin bereketini beyândir. Binâenaleyh bâzi râvilerin fiyat hakkindaki vehminden hadîsin asîmi çürütmek lâzim gelmez.»
Aynî muhtelif rivayetlerin arasini söyle bulmustur: Hadîste okiyye mutlak olarak zikredilmis, fakat bir rivayette «bir okiyye altin» denilerek bundan, murâd ne oldugu bildirilmistir. Baska bir rivayette bes okiyye gümüse sattim denilmistir. Su halde satis altinla olmus; ödeme gümüsle yapilmis demektir. Râvi de hadîsi bir defa satis anindaki fiyatla, baska defa Ödeme zamanindaki fiyatla rivayet etmistir. Iki yüz dirhem rivayeti bes okiyyeye uygundur. Çünkü bir okiyye kirk dirhem gümüstür. [9] Dört dînâr da okiyyeye uygundur. O zamanin dirhem ve dinarlari muhtelif idi. Ihtimal bir okiyye altin dört dînâr ederdi. Iki okiyye rivayetine gelince: Bunlarin biri hayvanin kiymeti, digeri Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in sonradan ihsan ettigi okiyye olabilir. Nitekim bâzi rivayetlerde : «Bana bir okiyye de fazla verdi» denilmistir. Bu hadîs «Büyü'» bahsinde görülecektir.

Bu Rivayetler Yukarikilerden Fazla Olarak Su Hükümleri Ihtiva Ederler :

1- Resulü Ilah (Sallailakü Aleyhi ve Selle m)'in dürtmesiyle tembel devenin en hizli develerden daha sür'atli kosmaga baslamasi bir mu'cizedir.
2- Seferden dönüste iki rek'at namaz kilmak müstehaptir.
3- Bir sey satin alirken veya borç öderken tartiyi agir basacak derecede doldurmak müstehaptir.
4- Bir seyi tartmak için birini tevkil etmek caizdir. Ancak müvekkilin izni olmadikça vekil tartiyi fazla dolduramaz.
5- Bir kimseden malini satmasini istemek caizdir.

17- «Dünya Meta'inin En Hayirlisi Salih Kadindir» Hadisi Babi

64- (1467) Bana Muhammed b. Abdillâh b. Nümeyr el-Hemdânî rivâyet etti. (Dedi ki) : Bize Abdullah b. Yezîd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hayve rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Surahbîl b. Serîk haber verdi; o da Ebû Abdirrahmân el-Hubulî'yi, Abdullah b. Amr'dan naklen rivayette bulunurken isitmis ki, îtesûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem);
«Dünya bir meta'd ir; dünya metâ'inm en hayirlisi ise sâtiha kadindir.» buyurmuslar.
Bu hadîsle ondan sonra gelen babin birinci hadîsi «Sahîh-i Müslim»'in bâzi nüshalarinda yoktur.
Meta': Altinla gümüsten maada dünya mali, giyilen ve yere yayilan esya, kendisiyle biraz faydalanildiktan sonra çabucak bitip tükenen sey mânâlarina gelir. Burada ondan bu son mânâ kasdedilmistir. Nitekim bir
âyet-i kerîme'de: [10]
«Dünya hayati bir aldatma metâindan baska bir sey degildir.» buyurularak onun degersizligine isaret olunmustur.
«Dünya bir metâ'dir» cümlesi bir tesbîh-i beligdir. Bu vecize ile Fahr-i Kâinat (Sallallahü A leyhi ve Sellem) Efendimiz, hayâti dünyâya mahsus zanneden düsüncesiz materyalistlere ihtarda bulunmakta ve ebedî hüsranlarina isaret buyurmaktadir. Bittabi dünyâlarini âhiretin ebedî hayâtini kazanmak için vesile ittihâz eden bahtiyarlar bundan müstesnadir. Çünkü dünya onlar için aldatici degil, bilâkis dogrudan dogruya hedefe götüren bir metâ-i belâgdir. Nitekim bir hadîs-i serif de :
«Salih bîr kimse için sâTih mal ne güzel seydir.» buyuruîmustur. Sâ-liha kadindan murâd : Namuslu, dindar ve terbiyeli olan kadinlardir.
Böyle bir kadinin, hayati müddetince kocasini ne derece mes'ûd edecegi îzâha muhtaç olmayan bir hakikattir. Evinde huzur ve dirlik bulunmayan bir erkek ne kadar zengin olursa olsun bedbahttir. Iste «dünya metâ'min en hayirlisi sâliha kadindir» cümlesi bu hakikati nâtiktir.
Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) bir hadîs-i serif'de : «Uç sey vardir kir bunlar Âdem oglunun seâdeîInden ma'dûttur : Sâliha kadin, elverisli mesken ve iyi hayvan. Yine üç sey vardir ki, bunlar da Âdem oglunun sekaaveti cümlesindendir : KÖtü kadin, kötü mesken ve kötü hayvan!» buyurmuslardir.

18- Kadinlar Hakkinda Vasiyyet Babi

65- (1468) Bana Harmeletü'bnü Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibni Vehb haber verdi. (Dedi ki) : Bana Yûnus, Ibni Sihâb'dan naklen haber verdi. (Demis ki) : Bana Ibni'l-Müseyyeb, Ebû Hüreyre'den nak-!en rivayet etti. Ebû Hüreyre söyle demis : Kesûlüllah (SallaIlahü Aleyhi vi Seilem) :
«Gerçekten kadin kaburga kemigi gibidir. Onu dogrultmaga kalkarsan kirarsin. Hâli üzere birakirsan kendisinden, egrilik bulundugu halde istifâde edersin.» buyurdular.

(...) Bana Züheyr b. Harb üe Ahd b. Humeyd ikisi birden Ya'kub b, Ibrâhîm b. Sa'd'dan, o da Zührî'niii kardesi oglundan, o da amcasindan bu isnâdla bu hadîsin tamamiyle mislini rivayet ettiler.

59- (...) Bize Amru'n-Nâkid ile Ibni Ebî Ömer rivayet ettiler. Lâfiz Ibni Ebî Ömer'indir. (Dediler ki) : Bize Süfyân, Ebu'z-Zinâd'dan, o da A'rec'den, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti. Ebû Hüreyre söyle demis: Kesûlüllah (Sallaüahü Aleyhi ve Sellem) :
«Süphesiz ki, kadin kaburga kemiginden yaratilmistir. Senin Için yek-nasak bir sekilde dogrulmaz. Ondan istifade etmek Istersen kendisinde egrilik oldugu halde istifâde edersin; dogrultmaya kalkarsan kirarsin. Kadinin kirilmasi bosanmasidir.» buyurdular.

60- (...) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hüseyn b. Alî, Zâide'den, o da Meysera'dan, o da Ebû Hâzim'den, o da Ebû Hüreyre'den, o da Peygamber (SaHatlahü Aleyhi ve Se!lem)'den naklen rivayette bulundu;
«Her kim Allah'a ve âhiret gününe îmân ederse bir sey gördügü zaman yâ hayir söylesin; yahud sussun! Kadinlar hakkindaki vasiyyeti (mi) tutun! Çünkü kadin kaburga kemiginden yaratslmisihr. Kaburganin en egri yeri de üst kismidir; dogrultmaga kalkarsan kirarsin; (hâli üzere) birakirsan egri kalmakta devam eder. Kadinlar hakkinda birbirinize hayir tavsiye edin!» buyurmuslar.
Bu hadîsi Buhârî «Bed'üi-Halk» ve «Nikâh» bahislerinde tah-rîc etmistir.
Dila': Kaburga kemigi demektir; cem'i: adla' gelir. Bu kelimeyi dil' seklinde okuyanlar da vardir. Küennes bir kelimedir.
Avec veya Ivec : Egrilik mânâsina gelir. Bu kelimeyi bâzi râviler ivec, birçoklari da avec seklinde zaptetmislerdir. Hafiz Ebu'l-Kasim b. Asâkir ile diger bir takim ulemâ «Ivec» okumuslardir. Burada müreccah olan da budur. Çünkü lisân âlimleri iki okunus arasinda fark görmüs, avec'in duvar ve agaç gibi dik duran seyler hakkinda, ivec'in ise yaygi, yer, maas, borç ve sâirede kullanildigini söylemislerdir. Bir takimlari avec'in görünen seylerde, ivec'in ise fikir ve söz gibi görünmeyen seyler hakkinda kullanildigini bildirmislerdir.
Dâvûdî'nin beyanina göre bu hadîste kadinin kaburga kemigine benzetilmesi Hz. Havva kaburgadan yaratildigi içindir. Sultânü'l-müfessirîn Ibni Abbâs (RadiyaiUiliü arh, Hz. Havva 'nin, Adem Aleyhîssekim) uyurken onun sag kaburgalarinin en kisasindan yaratildigini rivayet etmistir. Âdem (Aleykissclam) uyandigi zaman Hz. Havvâ'yi yaninda otururken görmüs ve kucaklamis. Teâlâ Hazretleri de :
«Sizt bîr nefisden yaratan, zevcesini de ondan halk eden (AMah'dan sakinin.» [11] buyurarak buna isaret etmistir.
cümlesini Kaadî Beyzâvî: «Kadinlar hakkinda size vasiyyette bulunuyorum; bu vasiyyetimi tutun!» seklinde tefsir etmistir. Bu tefsire göre kaburga egrilik mânâsina Istiare edilmistir. Yâni kadinlar egri bir asildan yaratilmislardir. Binâenaleyh onlardan istifâde ancak kendilerini idare etmek ve egriliklerine sabru tehammül göstermekle mümkün olur.
Tîbî'ye göre bu cümle : «Kadinlar hakkinda nefislerinizden hayir tavsiyesi isteyin!» manasinadir ve mübalaga ifâde eder. Mezkûr cümle ile umûmî hitâb kabilinden : «Birbirlerinize kadinlar hakkinda hayir tavsiye edin!» mânâsi kasdedilrois de olabilir. Kadinlarin hassaten tavsiye edilmesi zayif ve islerine bakacak bir kimseye muhtâc olduklari içindir.
Ebû Bekr b. Ebî Seybe rivayetinde: «Her kim Allah'a ve âhir et gününe îmân ederse bir sey gördügü zaman yâ hayir söylesin yâhud sussun!» buyuruluyor. Bu cümlenin mefhumu muhalifine bakilirsa hayir söylemeyen yâhud susmayan bir kimsenin mü'min olamayacagi anlasilirsa da hadîsden kasdedilen mânâ bu degil, böyle bir kimsenin kâmil mü'min sayilamayacagini beyândir.

Bu Rivayetlerden Çikarilan Hükümler:

1- Hz. Havva', Âdem (Aleyhisselam)'m kaburga kemiginden yaratilmistir. Birçok fukahânin kavilleri bir .
2- Müslümana yakisan hareket daima hayfaydali seyler konusmaktir. Haram veya mekruha vardim: korkus.

faydasiz mubah sözden bile kaçinmalidir.
3- Kadinlara rifk-u mülâyerneüe muamele etmeli, onlarin egrilik ve hirçinliklarina sabr-u tehammül göstermelidir.
Imam Gazali: «Kocanin karisi ile iyi geçinmesi, ona karsi güzel ahlâkla muamelede bulunmasi kadinin hakkidir. Güzel ahlâkdan murâd : Kadina ezâ-cefa etmemek degil, onun ezasina tehammü! göstermek, Resûlülluh (Sallattahu Aleyhi ve Sellemj'in yolundan giderek kadinin taskinlik ve gazabina karsi hulîm selim davranmaktir.» diyor.
4- Kadinlarin egriligini dogrultmaya imkân yoktur. Kaaini ne bahasina olursa olsun dogrultmaya çalisan onu mutlaka kirar. Bundan mu-râd onun bosanmasidir.
Kadinin egriligi, ahlaken hirçin, aklen zaif olmasi, sebepsiz olarak bosanmak istemesi, kocasinin tahammül edemeyecegi tekliflerde bulunmasi, aile sirrini ifsa etmesi, dedikodu yapmasi gibi seylerdir.
Erkek hiç bir zaman kadindan müstagni kalamayacagi cihetle geçinmenin çaresini bulmak, metîn ve sabirli olmak ona düsen bir vazifedir.

61- (1469) Bana Ibrahim b. Musa er-Râzî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize îsâ yâni Ibni Yûnus rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdülhamid b. Ca'fer, Imrân b. Ebî Enes'den, o da, Ömer b. Hakenvden, o,da Ebû Hü-reyre'den naklen rivayette bulundu. Ebû Hüreyre söyle demis; Resûlüllali (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) :
«Bîr mü'min bir mü'mineye bugzefrmesin; (çünkü) onun bir huyunu begenmezse baska bîr huyunu begenir.» Yahud «Baskasini begenir.» buyurdular.

(...) Bize Muhammed b. el-Müsennâ rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Âsim rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdülhamid b. Ca'fer rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Imrân b, Ebî Enes, Ömer b. Hakem'den, o da Ebû Hü-reyre'den, o da Peygamber (SaliaHahü Aleyhi ve Sellem) 'den naklen bu hadîsin mislini rivayet eyledi.
Bu hadîs hakkinda Kaadî lyâz sunlari söylemistir : «Bu hadîs nehî degil, haberdir. Yâni mü'min mü'mineye tamamen küsmez demektir. Erkeklerin kadinlara darginligi, kadinlarin erkeklere bugzetmesi gibi degildir. Bundan dolayidir ki, Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)
«Onun bir huyunu begenmezse baska bir huyunu fregenir» buyurmustur.
Fakat Nevevî, Kaadî !nin bu sözünü kabul etmemis; onur, zaif hattâ hatâ oldugunu söyledikten sonra sözüne söyle.devam etmistir: «Dogrusu hadîs nehîdir. Yâni erkek kadina bugzetmesin; çünkü kadinda begenmedigi bir huy bulsa bile-begenilecek baska huy da bulur demektir. Meselâ kadin hirçin ahlâkli olur fakat dindardir; yâhud güzel veya namusludur. Benim söyledigim nehi olmasi hususu iki vecihle teayyün eder.' Birinci vecih : Hadisin rna'ruf ve meshur rivayetlerinin (lâ yefrek) seklinde meczûm nakledilmesidir. Bu sekil nehyin kendisidir. Merfû' olarak rivayet edilse bile mânâ haber lâfziyle nehî olur.
Ikinci vecih bu beyanin aksinin vâki' olmasidir; zira bazi kimseler kanlarina siddetle bugz etmektedirler. Eger hadis haber olsaydi bu haberin aksi zuhur edemezdi. Halbuki bugz vâkidir. Kaadî'nin bu sekildeki tefsirine sebep nedir bilmiyorum.»
Ferk : Bugzetmek, küsmek demektir.
Hadîs-i serif bundan önceki rivayetlerde oldugu gibi erkekleri sabr-u tahammüle tesvik etmektedir.

19- Eger Havva' Olmasa Idi Hiç Bir Kadin Ebediyyen Kocasina Hiyanet Etmezdi»Hadisi Babi

62- (1470) Bize Hârûii b. Ma'ruf rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdullah b. Vehb rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Amr b. HârIs haber verdi. Ona da Ebû Hüreyre'nin âzâdlisi Ebû Yûnus, Ebû Hüreyre'den, o da Re-sûlüllah (SaliüUahü Aleyhi ve SelienO'dçn naklen rivayet etmis ki. Peygamber (SüUaHahü Aleyhi ve Selle m) Efendimiz :
«Eger Havva' olmasa idi, hiç bir kadin ebediyyen kocasina hiyânel etmezdi.»

buyurmuslar.

63- (...) Bize Muhammet) b. Râfi' rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdürrezzâk rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ma'mer, Hemmam b. Müneb-bih'den naklen haber verdi. Hemmam : Bize Ebû Hüreyre'nin Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seîlemyûen rivayeti budur, diyerek bir takim hadîsler zikretmistir. Onlardan biri de sudur :
Kesûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellern) :
«Eger Benî Israil olmasa idi yemek bozulmayacak, et de kokmaya-cakti. Havva olmasa hiç bir kadin ebediyyen kocasina hiyanet etmezdi.» buyurdular.
Bu hadîsi Buhari «Ehâdîsü'l-Enbiyâ» bahsinde tahrîc etmistir.
Ulemânin beyânina göre Hz. Havva' hadîsinden murâd : Cennette Âdem tAlleyhis$elam)'i memnu' olan agaçtan yemege da'vet etmesidir. Bu suretle Havva' (Aleyhisselam) kocasinin hatasina sebep olmus; sair kadinlarin kocalarina hiyanetleri de ondan kalmistir. Hz. Havvâ'ya neden bu isim verildigi ve nerede yaratildigi ulemâ ara-sinda ihtilaflidir. Ibni Abbâs (Raâiyallahu anh) 'ya göre Hz. Havvâ' her canlinin anasi oldugu için kendisine bu isim verilmistir. Bâzilari canli olan Hz. Âdem 'den yaratildigi için kendisine Havva' denildigini söylerler. Her iki kavle göre de kelimenin dirilik mânâsina gelen (hayât) dan alindigina isaret vardir.
Havva' (Aleyhisselam) bâzilarina göre Hz. Âdem cennete girmezden evvel yaratilmistir. Cennette yaratildigini söyleyenler de vardir.
Mârûdî cennetteki memnu' agacin bugday oldugunu söylemistir. Bir takimlari bunun incir, daha baskalari kâfur hattâ üzüm oldugunu bildirmislerdir. «Bu agaç huld agaci idi; meyvesinden melekler yerdi.» diyenler bile olmustur.
Benî Israil meselesine gelince : Onlara her gün sabahtan aksama kadar gökten bildircin kusu ve kudret helvasi yagardi. Kendilerine verilen emir mucibince bunlardan yalniz günlük ihtiyaçlarini alir, cuma ile cumartesi günlerinin nafakasini da biriktirirlerdi; fazla bir sey biriktirirlerse bozulur, kokardi. Iste yiyeeeklern bozulup kokmasi bundan kalmistir. Bu rivayet Katâde'den nakledilmistir.
Ebû Nuaym «EI-HiIye» nâm eserinde Vehb b. Münebbih 'den sunlari nakleder : «Bâzi kitaplarda Allah Teâîâ'nm söyle buyurdugunu gördüm : Eger ölenin çürüyüp bitmesine hüküm etmese idim onu ailesi evlerinde hapsederler; yiyecege bozulmayi takdir etme-sem onu da zenginler fakirlerden gizlerlerdi.»

---

[1] Sübi-i mürailik, bu I û iz ç;ig:u'.! \;>klas"i çocuk
[2] Ayet-I Kerîme.
[3] Âyet-i Kerîme.
[4] Sure-î Nisa,' âyet: 24
[5] Liâan: Hâkim huzurundu yeminlerle tc'Kîd edilerek yapilan lânetlesmedir. Ileride l^ahsi gelecektir.
[6] Sure-i Nisa, âyet: 129
[7] Sure-i Ahzâb âyet: 51
[8] Âyet-i Kerîme
[9] Fakal .muhtelif örflere göre bu m?.kdar degismis; yerine göre 10, 12, 50, 60, 100, 150 hatta 1000 dirhem olmustur. Altinin okiyyesi için muayyen vezin yoktur.
[10] Sure-i Âl-i îmrân. âyet: 185
[11] Sûit-i NIsâ. âyel : 1.